

S R Đ

Br. 7.

Dubrovnik 16 Aprila 1903.

God. II.

IZ BOKE.

Nekoliko pisama između albuma slika „Iz dekadence“ i „Iz renesanse“.

Priopćio Podnopoljski.

(Nastavak)

D. 24. avgusta 1898.

Dragi Vlado!

Jedva jedvice da se i ti mene sjetiš podulim pismom! — Pitaš me, sjećam li se Alekse J. iz Mostara, pa mi veliš, da je položio profesorski ispit iz gimnastike i da hoće da postane na Balkanu ono što je Jahn*) bio kod Nijemaca. — Kako se ne bih sjećao Alekse, čestitoga Alekse! A je li bilo na universi za mog vakta bojeg Srbina do néga i pokońeg Jovice (laka mu zemlica u Svilajnom!). Čisto ih još gledam, gdje su na sijelu kod Hrvata i Čeha, a oni na rukama nose one dvije čestite srpske i slavenske duše! Dakle, on će doći iz Beča amo u Novi, pišeš mi, za Veliki Gospodin dan, da posjeti svojtu prije nego li će doma u Hercegovinu. Baš ga neustrplivo očekujem, dragoga Aleksu! — A propos, je li taj čovjek u svoje dvadeset i šest godina i pet godina universe ikad polubio drugo žensko lice do svoje rodene majke? — Pa se i doktorirao, pišeš mi, naš Jahn iz filozofije. Neka ga, bilo sretno i rodu berićetno! Baš ga objeručke očekujem!

A sada evo me da ti odgovorim na ono, što me pitaš glede tvoga rodaka kapetan-Nika. Kako ti pisah u pismu pred ovim, bio me je pozvao na pluta, i kad je sunce zašlo s Prčańa došao je sa svojim gucom da me prihvati. Vozeć on jednim, a ja drigim parićem dovezli smo se pod Raškov Brijeg i pobacali

*) Fridrih Ludvig Jahn, otac němačke gimnastike, veliki němački patriot. God. 1813. vođa dobrovoljaca gimnastičara za slobodu Němačke.

pluta s udicama nañeskanim crvićima iz svilare na Prčañu. More je bilo lako uzbibano maestralom, koji nas je, oprijevši se o štit protiv sunca, gonio prama plutima, od kojijeh smo se jedne tridetet lakata daleko držali, voskajuć natrag. Oba smo preko predñeg dijela ladice skakali očima od jednog do drugog pluta, obuhvatajući sva u tren oka. Kapetan Niko držao je u ruci sãk, a ja pariće. Iz gomila lovorike Raškovog Brijega kriještavci veselili dvije mladice, koje su u sjeni lovorike stojeći brale pero s ñe. Od morske bibavice odrazivale se sunčane zrake, i samo vješto oko kapetan-Nika moglo međ ñima razabrati, da je nestalo jedno pluto.

— Vozi doktore, jedna se je ufatila! —

Zavezoh (u naznačenom mi pravcu), a kapetan Niko, turiv duboko sak u more, iznese na površje uhvaćenu na udici pluta uklatu, pa otkučavši ñu, iznova nañeskanu udicu pluta baci u more. Ponovno se udalismo od pluta gucom, bacivši međ ñih nešto mekiña. More je kod plutâ čisto vrelo.

— To su sve uklate — razjasni mi tvoj rodak. Pri samom sunčanom zahodu pluto je za plutom tonulo, a mi uklatu za uklatom bacali u dno ladice, gdje su one veselo udarale repom o rebra ladice.

Odatle u prvi sumrak stigismo u mline na potoku Ľuti, gdje smo ispekli na tratini ulovlene ribice. Lazar, upravljač tije-
h u primitivnom stañu mlina, iznio nam pogače taj čas ispod erijepñe, te s ñim zajedno na pragu mlina, uz monotono udarãne mlinskog kamena, večerasmo pri lukijernici, obješenoj o otvorenim vratima.

— Je li tvoj mlin? — upitah Lazara.

— Ne, gospodine, nego moga gospodara, konta Krsta, što je kapetan na vaporu. —

— Pa imaš li što posla? — priupitah Laza.

— Slabo, gospodine; nešto jer su slabe letine, a nešto — a što ću da ti krijem, kada to svak zna — i iz inada narod ne će ovdje da daje, neko nosi čak u Kotor. —

— Kakav to inad, Lazo? — ja ću mu na to.

— Eto tako! Ovi mlini i rijeka nekakvi je komeš, kako li se zove — jadi ga žnali — još od Mlečića familji konta Krsta, da ona i niko drugi, dok je rijeke i ñihove familje, ima pravo

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

— A da bice fideikomesti! — primjehi tvoj rodak, a ja ne na ribu u riječi i dražici, koliko se može razabrati struja rijeke. —

šeh da ga ispravim.

— Taman tako — Lazo će na to — ono ne može poć na inkarnat nikako, dok je ćesarovine. Ali oni tamo seđani — i pokaza iza sebe rukom — ne će da to razumiju, nego dolaze lovit ribu i u rijeku i pred rijeku, isto kao da je pustopasina. A moj gospodar, konte Krsto, ne pušta to bogme, kao pokojni mu otać konte Ilo, nego brani svoju dedovinu. I tuži ti on sudu tako jednoga, što je bez našega znaha lovio ribu u riječi, a sud ga osudi. To isto dogodi se još dvojici trojici li, a oni se seđani ěsto pomame, pa podignu tužbu preko općine proti kontu Krstu, da on nema prava na rijeku. —

Zanimiva će to bit parnica — prihvatit kapetan Niko — nego već je doćkan, pa da idemo, doktore!

Opstitismo se od razgovorna Lazara i npravismo našu ladieu put Baĳove Kule. Tu smo se usidrili uzev s kraja za sidro objaki kamen, ćesa u Boki izobila imate, pa pustivši tuće na morsko dno ribali smo na ĳastoke.

Nebo je bilo osuto zvijezdama, kojih se nestalne slike ku-pahu u dubini morskoj. Tvoj rodak dizao je na pć lakti i spu-štavao ruku, kojom drzaše tuću. To isto ćinio sam i ja, a da za pravo niĳesam znao za što tako ćinim, nego mišlah riba on na rake pa ribam i ja.

Ćijelo po sahata ništa nije prekidalo svećanu tušinu, što je vladala oko Baĳove Kule do ćuka, koji se negdje na Drazinu Vrhu ĳlasio, dok ja ne udarih u grohotan smijeh.

— Što je doktore? — upita me kapetan Niko.

— Eto, ti nešto mićeš rukom, pa mićem i ja, a ne znam zašto; pa mi padose rijeći nervoznoga Vlada na pamet, kad mi jednom reće: „Vi Bosanci pravi ste majmunli!“

— Zar mi je rodak takva jezićina? — začudi se kapetan Niko.

— Niĳe, kapetane, nego on ti kaže bobu bob, a popu pop; tako mi reće, da je razlika izmedu Mostaraca i Sarajliĳa, kao izmedu Barcelonaa i Madridana. Prvi su — reće — konser-vativci, kremenaći, ĳunaei, a oni drugi posuli se po ĳlavi pe-pelom, a obukli kotule kao žene, mekoputna ćeladi! —

— E moj Sarajlijo — reče tvoj rodak, ali ne dovrši, nego skupi dah i obim rukama mrnarskom hitrinom potezaše tuđu. Nehotice podigoh se i ja, i uprto gledah u tuđu Nikovu. Ne potraja dugo, a iz dubine morske vidjelo se sve bolje srebrnasta masa, od koje su isto tako trakovi na sve strane otkakali, dok ne zapluska po površini morskoj i s tuđe kapetan-Nika nešto ne losnu o dno ladice. Zapaliv šibicu vidio sam jastoka; biće u njemu bila dobra oka.

— To mi je kao naručeno došlo, — reče mi na to tvoj rodak — jer mi majka reče, da te sutra pozovem na objed. A da, i ne rekoh ti, ja ću, ako Bog da, brzo na put. Ti znaš ovo je šest mjeseci, što čekam na *matrikolu*, pa mi je jedva danas dali. —

— A koliko čekaju mrnari, koji su pod landverom, kao i ti, dok im je dadu, kad su tebe kapetana i uz toliko preporuka vukli šest mjeseci, dok ti je dadoše? —

— Eto, doktore, poneki čeka nešto mañe, a poneki i nešto više, kako se gospodi u Kotoru svidi. Tako mi reče na vjeru Božju onaj Paštrović, što piše u kancelariji landvera, da mi je čahu dati odmah, da ne bješe ometñe s druge strane, i spomenu mi Vasosa*). —

— Što zboriš, kapetane; kakvi Vasos? — upitah u čudu.

Kapetan Niko privezav tuđu o paoc ladice, približi mi se, pa, i ako u onoj gluhoj noći sve okolo nas spavaše mrtvim snom, čisto mi šaptaše na uho: —

— Ko je Vasos i kakvu je ulogu igrao na Kandiji lani, ne treba da ti kažem, jer sigurno znaš. Nego slušaj! Ja sam, taman je ono najviše kiplelo u Kandiji, iskrcavao kameni ugljen u Kaneji s „Đurka“ konta Andra. I na večer dana, kada sam imao otputovati, sjedim ti ja u kabini i pišem pismo principalu, kad li ulaze k meni dva gospodina s fesovima. Oni meni: „kali espera!“ i ja nima. Prestave se i sjednu, dok započe stariji od njih: „Jesmo li sami, kapetane?“ — „Jesmo“ — odgovorih. — „A jeli vjera?“ — „Jes!“ rekoh. Govore, brate, naški, kao i ja. Pa će opet stariji od njih: „Znamo mi da je vjera, inače i ne

*) Pukovnik grčke vojske na Kandiji za vrijeme ustanka 1897. g., a sin glaso- vitoga boreca u ratu za slobodu Grčke (1821.) Vasa Brajevića, Mojdežanina. (Vidi o Vasu Brajeviću u „Херцег-Нови“ Toma Krstova Popovića.)

bi došli; ti si Bokel, pa Bokela ne ćeš da izdaš; nego čitaj! — i pruži mi pismo. Ono naznačivaše tačno mjesto na Kandiji, gdje sam po noći imao da pristanem s brodom, da ukrcam Vasosa, i gdje da ga u Grčkoj iskrećam. „Pristaješ?“ upitaše me, kada dočitah. „Pristajem, pa taman zaglavio!“ odgovorih, a stariji maši se džepa i šćaše da mi turi u ruke ojaču kesu novaca.

— E, to pak ne ću! — rekoh, a oni se stanu izviňavati i odoše. — Ja sam ti sretno ukrcio i iskrećo Vasosa. Vojska na brodu bili sve Bokeli i svečan bio je čas, kad smo jedan drugom dali vjeru, da se ne ćemo prosoćit: ja sam držao starinski nož, koji ima oblik krsta, u ruci, a oni su polagali ruku na ű. Nego, grćke novine stanu me u zvijezde kovat, kada je Vasos bio na sigurnom tlu. I kad prispijeh s „Đurkom“ u Trst, bio sam preslušan od naše vlasti, pa da me je vojska s broda izdala, ode ti moja patenta s Bogom, a ja u Capo d' Istria! —

— Ej, junaćki sine, alal ti vjera! — povikah i uhvativ ga obim rukama, stadoh da ga celivam — A ti meni to do sada još kazivao nijesi! — U onoj tmimi nijesam mu mogao razabrat oći, ali sam osjetio na mom lieu nekoliko toplih kapi. On se podiže tobože da pregleda tuňu, pa se opet do koji ćas meni približi.

— Nego, moj doktore, i ako mi vlast nije mogla ništa, svak je vjerovao, da sam ja Vasosa prevezao s Kandije u Grćku. I konte Andro me izgrdi u pismu do mile voľe, nazva me buntovnikom i otkaza mi zapovjedništvo „Đurka“, jer da gledam tuđe interese više nego li űegove. —

— To su ti plemići! — prezirno rekoh.

— Nemoj tako, doktore, — on će mi na to — ni svi prsti ruke nijesu jednaki! A eto vidiš kavaler Pero T., ćak iz Odeše me pozvao da preuzmem zapovjedništvo na űegovom vaporu i naroćito me u pismu pofalio radi ćina s Vasosom. —

— Ćuo sam za Pera T. rekoh. — To je pravi patriot. Kapetan Ľubo mi neki dan povijedao, da je taj koľenović dao podosta žita na dar Crnogorcima 1876. g. za vrijeme crnogorsko-turskog rata. A i Srbijancima je iste godine, govori se, nećim pomogao, nego on o tome ne da ni opepelit. I šćela se ruka Božja, reće mi kapetan Ľubo, dok je taj veliki patriot

pristao da primi takovski orden, jer govoraše: „Što ja učinih, to je dužan svaki od nas, koji može, da učini. A kad neko vrši svoju dužnost, ne treba mu priznaća! Gledajte Amerikance, oni nemaju ordena!“

— Tako je, doktore, a nije šjor Pero ni svog rodnog mjesta zaboravio. Eto pred dvije godine darovao je šezdeset hiljada rubaļa općini rodnog mu mjesta, da se stvori fond za udovice i siročad pomoraca. Nego i on je gdjekada nastran čovjek n. p. svojem bližnjem rođaku, a tvom pobratimu Vladu, kada je učio u Beču, nikad nije htio ni novčieća pripomoći da pošle, jer govori: „Mojoj rāci, ako hoćeš da nešto postane, ne smiješ da dadeš novaca!“ A kad on turi kakov čavô u svoju glavu, le niko mu ga ne izvadi. —

Taj razgovor prekinuše nam financijalni stražari, koji su odnekud svojom flugom banuli i pregledali našu ladiću fe-nerom, koji su držali sakriven u dnu fluge. I kada se oni udališe, reče mi tvoj rođak:

— Sada, doktore, možemo slobodno kući da idemo, jer i tako više ništa na našu udiću ne će, a ovi su „prijatelji“ nešto nañuškali, pa bi mjesto raka mogli što drugo uloviti. —

Potegnusmo u ladiću ono naše sidro i voskajuć bili smo došli do pred moj stan oko sahata po ponoći, kad li se u da-
lini oglašise tri puške.

— Pogodih li, kada ti malo prije ono rekôh? — upita me kapeta Niko, i zaželevši jedan drugom laku noć, odosmo na počinak.

Pozdravļa

tvoj Ivo.

P. S. — Ako hoćeš, da me tvoje pismo u Boci zatekne, piši mi odmah, jer na peti septembra istiće moj dopust, pa moram u Sarajevo.

ЈЕДНА РУКОВЕТ ИЗ ВУКОВЕ ПРЕПИСКЕ.

VI.

приоцњује и објашњује

В. Богшић.

41.

Од Владике Црногорског Петра П. Млеци 25 Декембра 1850.

Долазак из Беча, преко Трста, у Млетке. — Промјене у времену и поднебју док пријеђе ријеку Сочу. — Красна љетовишта старе млетачке господе у предјелу код р. Пијаве до Местре. — Гостионица у коју одсиједа обзиром на раскош и љепоту. — Подробан опис његова стана, с вана и изнутра, уједно са покућством. — Колико је за ту исту квартиру плаћао један талијански дука. Дивни Млетци ал' су у рђавој кожи и т. д. — Заглушују за звона. — Са здрављем је прилично. — До скоро ће у Напуљ.

Млетке, на Божић Латинскій 1850.

Почитаемый Г. Караџић!

Ево ме у Млетке! Боже мой, какву самъ велику промѣну у кратко вриеме оћутио и видио; оно јутро кадъ пођемъ из Беча у мало се до Любяне не смрзнемъ; послѣ три четири дана пођемъ сухимъ изъ Триеста путъ Млетакахъ, преко Краньске и горњѣга Фриула, да мећава очи извади, ни помагај кола ни халъине, но дрхти те дрхти безъ престано, када сађи у равницу Италијанску преко ријеке Лизонца, срети насъ, неречемъ љѣто, еле свободно могу рећи нашъ лиепъ сетембаръ. Ево ти по варошицама и градовима свудъ питоме руже подъ ведримъ небомъ цвѣтаю, и ми одъ запаре све халъине

у кое се бѣсмо замотали коскидай са себе; ово ми е путованѣ пріятно било, и лако ми е као са сномъ пало, ербо самъ дивный комадъ землѣ видіо, предѣлѣ за мене са свимъ нови; али што е найлѣпше и найпривлекателніе, пріешавши ріеку *Пяве*, те готово од ове ріеке те до мора кодъ Млетакахъ и до града *Местре*, ціела е равница посута дивніема и великолѣпніема становима лѣтніема (кампањема), у којима су лѣтовали Патриціе Млетачкій; ово е еданъ плѣнителный видъ, овди се вкусъ, сила искуства и некадашнѣ богатство млетачко види; — около пута има землѣ и пѣсковите, али е по вишой части барљива и конавлима изпрестригана, те е трудолюбіе недостатакъ природе са свимъ побѣдило. Двадесетъ и осмѣй часъ моего путованя удари, и я присніемъ у Млетке и намѣстимъ се у гостіоницу *Императоре д' Аустрія*, на великомъ конавлу; доиста не бисте угонетали какву великолѣпну и богату квартиру имамъ: да е владика црногорскій Ніемацъ, па да га Ніемци како свога брата свесрдно дочекаю и угосте, и опетъ не знамъ били ми оваку квартиру, безъ Шенбруна, на много мѣстахъ нашили да даю.

Веѣъ самъ казао да самъ на главномъ конавлу. Оваі је конавао у Млеткама то што е у Петрограду невска улица; моя се квартира састои изъ двіе мале и едне велике собе, не броећи салу изъ кое се улази у квартиру. Моя велика соба у кою сѣдим дуга е 15 лакатахъ, широка дванаестъ лак., а висока четири сежня, има четири прозора: два одъ истока на пяцу свет. Самуила, а два од югозапада на великом конавлу; сваки е одъ овихъ прозорахъ по сежанъ широкъ, а по три сежня високъ, предъ свакиемъ е по балконъ од финога камена изнесенъ, надъ свакиемъ се балкономъ по шаторъ на чекрку шири, зидови су одъ собе вѣшто изшарани, особено нѣнъ сводъ; по нѣму су се разлеѣли анѣли и виле са цвѣтовима, роговима изобиля, са стріелама, са крунама, са трубама и са клавирима; завѣсе су на прозорима одъ фине біеле и плавушкасте матеріе, а висе о златнимъ окрунѣнимъ облущима на

рококо, соба е застрта двоструким ћилимомъ, донѣи е дебео и мекъ, а горњи савъ накинѣнъ зелениема цвѣтовима, кои се састои изъ црвене и вишинѣве масти; на средъ собе до круглога стола прострта е велика тигрова кожа, па подъ столомъ е предъ великимъ канабетомъ прострта дивна сеџада; три зида су украшени са три скупоцѣне старинске картине, а четвртый великимъ огледаломъ са златномъ, у фигурама и прочимъ украшениемъ, оправомъ на рококо; покућство е: два велика мраморна стола, у лиѣпу оправу и на дебелимъ пернатимъ ногама, то се зна, на рококо и све у злато; на едноме се пише, а на другоме подъ стакломъ играю лиѣпый часови са златниема фигурама на индианскоме слону; поред њихъ два мраморна ваза како два цвѣта дубе, између часовахъ и вазовахъ два майсторска трострука свѣтњака, кое држе два златна оклопника убивши са своима копљима по едну аждаю, овај столъ подъ огледалом стои; трећи столъ округли за ело стои на средъ собе покритъ танкиемъ и финиѣмъ ћилимомъ, ја на њму, по вишой части, држимъ дивитъ одъ кристала црвенога, имаюћи на срѣди майсторскій колчанъ, те изъ њѣга пера вире како стріеле изъ колчана Аполлонова, опѣваного омеровимъ гуслима. —

У соби е великій и модерный *фортепяно*, една велика одъ црвено плаветнога атласа софа, са зелено златнима на чекрку ногама, великій канабетъ, осамъ полтронахъ, осамъ модерниѣхъ столицахъ одъ зелено бѣлого атласа са jakimа пернатиѣма и позлаћениѣма ногама, све на рококо; у едномъ куту стои фортепяно, а у друга три предъ три полтроне дубе три мала стола, два су са зеленомъ свитомъ на бѣло златнимъ ногама, а еднога држи харапъ на глави, црнога лица и ногахъ, у харанскомъ златноме оѣелу; друге су обіе собе колико ова сама, али су застрте и веома лиѣпо украшене, а сала е два путъ толика колико моя соба просторомъ, а мало те не и висиномъ, и она е великолѣпно урешена. — Можете ли вѣровати да ме ова дивна квартиѣра готово на поли манѣ стои неголи онај погани виганъ

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

у Бечу кодъ Римскога Императора; истина е да е лѣтосъ за ову исту квартиру некій дука италіянскій плаћао на данъ по сто франакахъ, али едно су дуке европейскій, а друго безъ отачаства разѣрани Срби. — Дивне Млетке, али су богме у рѣавой кожи, грдно су се по њима посукале прнѣ и ячине; а грдна спрдня бива када турчинъ али лацманъ опрня: лацманъ се закрпити не да, но одъ нѣга крпе одскачу, а турчинъ по три віека едну хальину крпи, докъ одъ нѣ направи кводлибетъ одъ Азіе и од Европе, т. е. смѣсу истока и запада, од свихъ народахъ и мастихъ. — Много бихъ іоштъ коешта писао, али ми неда ека одъ великіехъ звонахъ но еднако тутњи данъ и ноћъ, и Богъ зна када ће овоме край бити да мало почину.

Я самъ са здравлѣмъ доста добро, што самъ ближе екватора то ми е све пріятный воздухъ, може бити да съ любезніемъ нашіемъ Тиркомъ etc. и екваторъ едномъ преѣмъ, тамо би ми мислимъ најболѣ било; до кои данъ одлазимъ за Напулу. Како сте Ви, то ћу из Вашега писма видјети; — поздравите свакога ко се мене сѣћа; Васъ любезно поздравляюћи

Ваш почитатель и слуга
Влад. П. П. Нѣгош.

С вани : Col vapore. A Monsieur, Monsieur le Dr. Vouk S. Karadgich, Landstrasse, à Vienne.

42.

Од Илије Гарашанина. Биоград 23 октобра 1851.

Шаље му њеке службене списе. О другимъ ће за предметима обавјештавати како о коме дознавао буде.

Почитаеми Господине.

Извѣстіе кое сам о Стигу добио, пре неколико дана, одъ Началника Окружія Пожаревачкогъ, Г. Добросава Здравковића Ресавца, шилѣмъ овде приложено у копій по датомъ обеѣаню. И о другимъ предметима, за кое смо говорили, по времену, како о комъ извѣштентъ будемъ, нећу пропустити да Вам, што требало будемъ (sic), до знаня доставитъ.

Међутимъ изволите примити увѣреніе отличног уваженія одъ

Вашегъ

У Београду
23 октобра 1851 год.

почитателя
И. Гарашанина

С вами: An Herrn Vuk-Stefanovich-Karadžić. Landstrasse
№ 517. zu Wien.

На обратної страни Вуковом руком: „примљено 14 ноемвра (нашега, а 26 римскога).“ Прве је четр' ријечи сабиљежио и на дно самога писма.

43.

Од Обреније Никшићке, Славяно-Сербка и Одесса... Декембра 1851.

Моли Вука да јој се огласи, и да је обавијести о њеним рѣцама из Петнице у Дробњацама. — Шаље му своје родословје, и тражи његово: живо жели знати је ли јој он род.

Декабря дня... 1851 года, Г. Одесса и Д. Славяно-Сербка.

Милостивый Государь
Вукъ Стевановичъ, Господинъ Караджичъ.

Болѣе 46^{ти} лѣтъ оставила я мое любезное Отечество (Сербию) и переселилась въ Благодѣтельную для

всѣхъ Россію, съ мужемъ и родственниками его, и все это время горѣла желаніемъ узнать есть ли кто въ живихъ изъ моихъ родственниковъ, въ моей родимой сторонѣ, которыхъ я тамъ оставила, [ибо со мною никто изъ нихъ не вышелъ], въ особенности желаніе мое клонилось узнать объ Васъ, Милостивый Государь, ибо и я изъ роду Караджичей; почему и осмѣливаюсь покорнѣйше просить Васъ не примите въ обиду мое сердечное желаніе; ибо оно клонить собственно къ тому, что бы узнать: не родственникъ ли мой Вы; и вотъ мое Вамъ описаніе рожденія, и отъ кого мое происхожденіе.

Лѣтъ я имѣю до 70^{ти}, имя мое Обренія, родилась я въ селеніи Петницахъ, области Эрцеговина, племени Дробнякъ, отъ родителей моихъ отца Николая сына Руданова Караджича, у котораго дѣда моего были братья: Вукъ, Вукоманъ и Ристивоя (sic) Караджичи. — Такъ же отца моего были братья Иванъ Караджичъ, это былъ родной братъ, а двоюродные: Воевода Дмитрій Тодоровъ, Ристанъ, Новак, и Јоко Караджичи, и это были мои стрицы; и отъ матери моей Канды Алексѣевой изъ села Косоринча. Послѣ же войводы Дмитрія Караджича, былъ при мнѣ Воеводой сынъ его Стоянъ, послѣ его, и по отбытіи моего изъ Сербій, былъ сынъ его Василій Караджичъ. Такъ же я имѣю роднаго брата моего Василя Караджича которій остался въ Сербіи, и незнаю я живъ ли онъ или нѣтъ.

Вотъ, Милостивый Государь, родословная моего происхожденія по отцу моему Николаю Руданову Караджичу. — Въ замужествѣ я была за сыномъ протоіерея Рафаила Семеновича, Михаиломъ, и вышла въ село Морачу. — И такъ, теперь я описала Вамъ о происхожденіи моемъ всё подробно то, и осмѣливаюсь Васъ убѣдительно просить не откажите принять на себя трудъ здѣлать для меня милость описать Вашего происхожденія родословную: отъ кого Вы приходите, и кого Вы знаете изъ рода Караджичей, и находимся ли ми въ какомъ родствѣ, и въ дальнемъ ли или

ближнемъ, и ежели послѣ Вашего увѣдомленія найдемся мы въ родствѣ, то я буду считать себя, что милосердый Богъ поставилъ меня на верхъ моего щастія какого я би могла бы только желать.

Милостивый Государь, Вукъ Стевановичъ, умолаю Васъ всемъ священнымъ не откажите въ моей прозвбѣ, ошастливте меня посему письму своимъ отвѣтомъ и описаніемъ Вашей родословной; равномѣрно справитесь о жизни моего брата Василя Караджича (буде Вы его знаете), такъ же уговорите, ежели онъ только живъ, писать ко мнѣ письмо. Надѣюсь на Ваше великодушіе о которомъ я много слыхала, что не откажите (sic) принять на себя малой трудъ и исполнить мою прозвбу, и тѣмъ доставить невыразимое для меня благополучіе, тѣмъ болѣе, что тогда бы я могла Вамъ описать всю мою жизнь, и перелить въ душу Вашу всё происходившее въ щастіи и несчастіи, ибо въ жизнь мою произошло много переворотовъ; а семѣйство мое, сынъ и три дочери, будутъ гордиться и восхщаться отысканнымъ вновь родственникомъ.

§§. Если я буду такъ счастлива, что удостоюсь Вашего отвѣта, то адресуйте письмо на имя штабсъ-капитана Егора Николаевича Бучища Никшича который живетъ въ Одессѣ, съ передачею дворянкѣ Обрениі Николаевой по отцу Караджичъ а по мужу Семеновичъ Никшичъ, въ селеніе Славяносербку.

Тек што допадох 1870^e г. у Одесу на службу, дознах да, у селу Славеносербка, живе сестра (у значену роѣакиње) Вука Караѣића, а уз то, да она знаде множину српскихъ народныхъ пјесама. Да ли је то могла бити ова наша Обренија, неznam! Него, како речено село није далеко од Одесе, ја бијах наумио, чим буде слободна времена, да је посјетим, и препишем од ње што год будем могао. У велике жалим што ми

силна навала свакојаких послова, за цијелога становања мога на обалама Црнога Мора, учини немогућним извршење те моје намјере,

Опаска издавачева.

Extra: Его Высокоблагородію Вуку Стефановичу Господину Караџичу (sic), въ городъ Вѣну.

44.

Од Јов. Гавриловића. Биоград 25 Децембра 1851.

*О сабраним у Србији потписницима на рјечник. —
О једноме дијелу рјечника који је још у цензури.*

У Београду 25 Дек. 1851,

Господине,

Као што сте ми препоручили, ево вамъ шилѣмъ пренумеранте на васъ (sic) рѣчник. Ви ћете из Србије пренумеранта јошѣ добити, а валеда сте и' већъ и добили; и зато Вас молимъ, ако буде кои двапут кодъ мене и други скупителя уписанъ, да га за едногъ упишете. Ови 51 табак рѣчника Вашегъ налази се кодъ Г. Исайловића на цензури; кад ће изъ цензуре изаћи, не знам; алъ се надамъ да ће Вамъ одговоръ не предате Ваше представленѣ попечительству просвѣщенія изићи.

Јов. Гавриловићъ.

С вам: Dr. Vuk Steph. Karadschitz, Mitglied mehrer[er] Gelehrten Gesellschaften in Wien. Landstrasse No 517.

Посљедња реченица овога писма није јасна; као да су неке ријечи остале у пишчеву перу. Кад би се пред ријеч »надам« уврстило »не«, а послѣје »одговор«, ријеч »док«, тад би, мислим, изрека била понешто разумљивија.

Опаска издавачева.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

45.

Од Бранка Радичевића.

Беч 6 априла 1852.

Шаље Вуку своју бечку адресу.

Помози Вам Бог господине!

Еле ја седим: Josefstadt, Piaristenplatz № 124. rechts
im I. Stock.

С Богом ми остајте!

У Бечу 6/4 п[о] р[имском] 1852.

Бранко Радичевић.

46.

Од министра А. Књажевича.

Петроград 16 маја 1852.

*Захваљује за примљена на дар Вукова дјела; исто
тако и за писмо српски писано. — Прошле му зиме
често допадаху гласови о Вуку преко својих неѢакиња.*

Милостивый Государь

Вукъ Стефанович!

Приношу Вамъ искреннюю благодарность мою за постоянное лестное внимание Ваше ко мнѣ, и за доставление мнѣ уже нѣсколькихъ трудовъ Вашихъ, драгоценныхъ для меня, и по языку и по описанию нравовъ и обычаевъ родины моего отца, которую потому считаю я и свою.

Очень благодаренъ и за то, что письмо Ваше ко мнѣ написали Вы по Сербски: хотя не всѣ слова его были мнѣ извѣстны; но съ помощію Вашего Словаря я разобралъ и поналъ его совершенно, почему долженъ еще выразить признательность мою и за все лестное, что Вамъ угодно было сказать въ немъ на мой счетъ.

Нынѣшнюю зиму я часто имѣлъ объ Васъ извѣстія отъ моихъ племянницъ которыхъ Вы также, по добротѣ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

своей, ознакомили съ Сербскимъ языкомъ; надѣюсь что онѣ напоминали Вамъ и обо мнѣ, о чемъ я нерѣдко просилъ ихъ.

При засвидѣтельствѣваніи Вамъ искреннаго моего уваженія и совершенной преданности, имѣю честь быть

Вашимъ

Милостивый Государь,

покорнѣйшимъ слугою

Александръ Княжевичъ.

С. Петербургъ

16го Мая 1852.

Адреса: Его Высочайшему Милостивому Государю Вуку Стефановичу Караджичу etc. въ Вѣнѣ.

47.

Од С. П. Палаузова.

Петроград ^{8/20} Јуна 1852.

Помиње како је с једним другом посетио Вука 1840-те год. — Казује како се, пошто је свршио науке у Немачкој, настанио у Москви, а затим у Петрограду. — Пише му као домородцу (соотечестванику) бугарски, ал' се нада добити одговор српски. — Шаље Вуку нека своја дјела. — Шаље такође два своја списа, преко Вука, једној Хрваткињи која написала повјест о покрштѣњу бугарског Кнеза Бориса; иште о њој неке податке. — Отпрема Вуку и неколико егземплара свога дјела: „Вијек цара Симеона“, због продаје или замјене. — О егземплару Вукова „Ејечника“ који је већ у Академији.

Достопочтенный и глубокоуважаемый

Вукъ Стефановичъ!

Виѣ вѣроятно, не сте заборавили двамина Българи, Мутѣва и Палаузова, кои, въ 1840 гадинѣ (sic), кога-то минувахѣ

презъ Вѣна за въ Боннскій университетъ, имаха удовольствіе да посѣщавать Васъ нѣколко пѣти. Единъ отъ тѣхъ Българы, и Вашъ покорнѣйшій слуга, послѣ три годишно пребываніе въ Нѣмцко, кога-то свърши курсъ на-свои науки въ Минхенскій университетъ, получи докторъ на камеральны науки. Кога-то ся върнахъ въ Россія, презъ Италянско, Гръцко и Българско, азъ посвятихъ себе-си да изуча Исторія-та на южны-ты Славяны, и, споредъ това, избрахъ си мѣсто-жилище отъ първо Москва, гдѣ-то преминахъ 1845 и 1846 години, а сега С. Петербургъ, гдѣ-то живѣя отъ 1849 г. — Книгохранилища-та на тѣхъ двѣ Россійскы столицы обясняватъ мое-то пребываніе въ нихъ. —

Отколѣ азъ желаяхъ да пишѣ на Васъ, като на нашъ многоуважаемый соотечественникъ — (а въ доказательство пиша Вы на Български, съ надежда, чи ще получѣ отъ Васъ отвѣтъ на Сърбеки), — отколѣ исцяхъ да Вы пишѣ, — но не ми ся представяше такъвъ случай. Сега, по отца Наѣанаила, Българина, кой свършилъ курсъ на свои науки въ Кіевска-тѣ Духовна Академія и възвръщася во своя-си, — имамъ добръ случай да Вы испратимъ писъмо, и нѣколко отъ мои-ты произведеня, отъ кои ще видите, съ каквѣ топлинѣ азъ преслѣдовамъ мысл-тѣ да разъяснѣя преминала-та съдбѣ на нашъ народъ. Испращамъ на Васъ: 1) *Славянскій Элементъ въ Греціи* — извѣстна-та статья на Г. Фаллмерайра, коя ся напечата отъ мене въ *Москвитянинъ*, 2) *Гостиславъ Михайловичъ, Русскій Князь на Дунаѣ* въ XIII в., гдѣ азъ ся старахъ да обяснѣя съ событія изъ Българскѣ-тѣ Исторія тъмна-тѣ и неясна-тѣ съдбѣ на той-зе Князь, послѣ кога той отишелъ въ венгерско, и 3) *Вѣкъ Болгарскаго Царя Симеона*, — що ся напечата въ тѣхъ дни отъ мене, изъ него ще видите умственно-то развитіе на Българы-ты въ IX-X вѣковѣ. —

Въ особенъ пакетъ испращамъ на Васъ по единъ экземпляръ *Ростислава* и *Вѣка Ц. Симеона*, покорно моля Васъ да ги испратите въ Турноградъ, въ Кроатско, на Јозефина Дуричичъ, на иста-та дѣвица, коя написала повѣсть о обращеніи Българскаго Князя Бориса. Твърдѣ много ще мя одължите, ако ми извѣстите, коя е тая млада особа, и кои сѣ нейни-ти родители. Вій часто пишете на Н. И. Надеждина и на Из. Ив.

Срезневскаго, у кои-то азъ неиспускавамъ случай да пытамъ за ради Васъ. Презъ одного изъ ихъ Ви можете да пишете и на мене нѣколко реда, кои на секой случай ще ми бѣдѣтъ драги.

Јоше една молба имамъ на Васъ! По тогозе калугерина Наѣанаила испращамъ Вы 30 экземпляри „Вѣкъ Болг. Царя Симеона.“ Ако Ви не щете да поемните на себе-си таквѣзе малость, коя азъ желаяхъ да ся разнесе и въ Вѣнѣ между Сърбы и Българы (ако има тамъ таквы зе), то предайте ги отъ себеси на Бенедикта, или на кого-да-е изъ книгопродавцы-ты споредъ какъ-то ся види Вамъ чи е по-добро. Цѣна-та имъ назначете по 1 фл. 30 кр. Азъ мислимъ, чи това не е скѣпо. За получены-ты пары азъ желаялъ бихъ да имамъ други, каквы-да-сѣ книги, и ако нѣкой изъ книгопродавцы-ты пожелаеше да промѣни тѣйзе 30 экзempl. на цѣна на 1½ фюр. за секой съ други книги, то азъ зарадовался бихъ тврдѣ много. — Азъ не поемамъ тукъ да Вы пишѣ за ради новости-ѣ на Русскѣ-тѣ Литература. Това-го оставамъ на мой-атъ другъ и Вашъ познанникъ Измаилъ Ивановичъ Срезневскій, кой по отца Наѣанаила и самъ испраща на Васъ нѣколики книги. — Ще кажѣ само това чи ни съ нетерпѣнѣе чаками Вашъ *Гѣчник*, отъ кой-то азъ имамъ и сега неисказанно удовольствіе, кога го приглѣдувамъ, именно той экземпляръ, кои испратихте Ви на Россійскѣ Академіѣ.

Като свършувамъ това първо мое до Васъ писъмо, оставамъ съ тая сладостнѣ надеждѣ, чи то не ще остане безъ отвѣтъ, за това записвамъ тукъ и мой адресъ: — „Спиридону Николаевичу Палаузову, въ С. Петербургѣ,“ — и молю Васъ да ми пишете на име на Изм. Ив. Срезневскаго, кой не ще закѣснѣе да ми предаде що сте писали.

Съ истинно уваженіе камъ Васъ оставамъ

С. Петербургъ
1852. Юня 8/20.

Вашъ покорный слуга
С. Н. Палаузовъ, Габровецъ.

С вами: Seiner Hochwohlgeboren Wuk Stefanowitch Karadchitch in Wien. Auf die Landstrasse, am Neumarkt № 517. Его Благородію Вуку Стефановичу Караджичу въ Вѣнѣ.

48.

Од И. И. Срезневскога. Петроград $\frac{8}{20}$ Јуна 1852.

Помиње три прве свеске „Извѣстiи“ које му посла раније, а сад му шаље четврту. — Од ове исте упућује му још неколико примјерака да би их раздао славистама у Бечу и у Прагу.

Продолжая редакцію Извѣстiй, я издалъ, какъ видите, и четвртiй выпускъ, который и посылаю чрезъ болгар. Черноризца Нафанаила (Первые три послалъ черезъ Чеха Шиманека) какъ посильный даръ моего истиннаго уваженiя къ Вамъ, незабанный Вукъ Стефановичъ. Потрудитесь доставить другiе эгземпляры: 1. г. Миклошичу, 2. г. Даничичу, 3. г. Ганкѣ, 4. г. Челяковскому, 5. г. Шафарику.

Мы получили въ Академию Вашъ словарь и онъ теперь у меня. Пересматриваю и люблюсь

истинно Вамъ преданный

И. Срезневскiй.

Ово неколико редака И. И. Срезневскога додато је како приписка к претходномe писму С. П. Палаузова.

49.

Од Јосипа Бодянскога. Москва 30 Јуна 1852.

Трошкови за књиге које му је Вук отирежио. — Царина и цензура. — Што ће с књигама кад их прими? — Доносилац овога писма, гроф Пуцкић, може Вука обавијестити о томе што у Москви бива.

Милостивый Государь,
Вукъ Стефановичъ.

Зго числа текущаго мѣсяца получилъ я письмо отъ Папаіона и Дограиіева пущенное 19-го мая изъ Бродъ въ коемъ извѣщаютъ объ отсылкѣ на мое имя ящика съ кнѣгами изъ Вѣны черезъ посредство Vegh и Krestits, съ

печатными книгами; расходы за него при отправленіи ими таковы: мелочные на таможиѣ и почтѣ 75к, новый амбаліонъ 40к, портовые о перепискѣ сего дѣла и за комисію 39к, и того 2 руб. серебромъ которые я долженъ, по порученію отсылщиковъ, вручить сдѣшнему (Московскому) купцу, Нѣжинскому Греку, Ангелію Николаевичу Хадроглу. На другой день получилъ приглашеніе явиться въ таможию, въ которой взяли съ меня за пересылку по почтѣ, 14 рублей и 37 копѣекъ серебромъ за листъ гербовый бумаги, на коей нужно было написать прошеніе о выдачѣ книгъ, и другія мелочныя расходы по таможиѣ 95 к. ср. За объявленіе о приходѣ ящика 10 к. ср., за вскрытіе 50 к. ср., извозчикамъ 40 к. ср., что все составитъ по таможиѣ 16р. 32к., да Бродскимъ отправителямъ 27, и того 13 рублей и 32 копѣйки серебромъ. При всемъ томъ, книгъ я всетаки не получилъ, потому что таможня должна была, отослать ихъ въ комитетъ иностранной Цензуры, который находится въ Петербургѣ, для просмотра. Боясь чтобы отправленіе ихъ туда и обратно не навело къ новымъ расходамъ, я на силу уговорилъ препроводить въ иностранную Цензуру одинъ экземпляръ, такъ какъ все прочіе экземпляры тоже самое содержатъ въ себѣ, что и сдѣляно было тотчасъ же, но по сію пору отвѣта изъ Петербурга не получаемъ.

На дняхъ я самъ уѣзжаю туда, по своимъ дѣламъ, и толкнувъ, кстати, въ Цензурный комитетъ разузнать скоро ли онъ разрѣшитъ, Московской Таможиѣ выдать мнѣ Ваши экземпляры. Въ противномъ случаѣ пришлось бы долго дожидаться позволенія Цензора, хотя дѣло идетъ о словарѣ. Вотъ ужъ 500 годъ тому, какъ у насъ книги изъ Заграницы чрезвычайно туго пропускаются; иногда приходится по 8, 10 и 12ти мѣсяцевъ ждать разрѣшенія на вырчку ихъ изъ таможеннаго заключенія. И эта строгость со всеми книгами вообще, а не съ какимъ либо видомъ ихъ. Полагаю, однако же, что къ сентябрю будетъ дозволено мнѣ Ваши экземпляры взять изъ Таможни. Тогда я посіѣшу ихъ вручить подписчикамъ по принадлежности и собрать отъ нихъ деньги, которыя и перешлю Вамъ, т-е. по переводу или *векселю*. Одного жалѣю, что не знаю, сколько къ суммѣ за экземпляры словаря Вашего, должно прибавить мнѣ еще въ счетъ за тѣ двѣ книжки

(сочиненія Ранины и 3^ю часть Гласника), которыя Вы при этомъ случаѣ переслали для меня, по моей убѣдительноѣйшей о томъ просьбѣ, потому что я знаю только о выходѣ этихъ книгъ по слуху, но о цѣнѣ рѣшительно ничего.

Если Вы любопытствуете что либо знать о нашемъ житіи бытіи, то податель этихъ строкъ, Графъ Починъ Загорскій, изъ Дубровника, удовлетворитъ Ваше желаніе. Онъ провель въ Бѣлокаменной за двѣ недѣли, и кажется, она ему понравилась.

Будьте здоровы, благополучны, и не забывайте преданнѣйшаго Вамъ отъ души, Вашего искренняго почитателя и слугу,

30го іюня,
1852 г.
Москва.

Осипа Бодянскаго.

С вами: Его Высокоблагородію, Милостивому Государю. Вуку Стефановичу Г[осподину] Караджичу, въ Вѣнѣ. Auf der Landstrasse, am Neumarkt N.o 517.

50.

Од Миливоја Петровића Блазнавца. Биоград 8 марта 1855.

На два писма која је послао Вуку, а не ставио куќни број, није добио одговора. — Моли га да на ово, које има број, одговори чим прије. — Уложено писмо да преда г. Пацеку.

Многочитаемый Господине,

Я Вамъ писа два писма. Нисамъ знао номеру ваше куће. Незнамъ да ли сте ии примили. Молимъ васъ да ми то одма явите, као и да ли сте ово писмо примили кое вам адресирамъ под № 507. Ову номеру каза ми Г. Илія Гарашанинъ. Незнам да ли е и она истинита. Онъ вели да се добро опоминѣ да есте. За садъ небу вамъ ништа писати докъ вашъ одговоръ недобіемъ, кои у колико ми пре пошлѣте, у толико ће те ме више обвезати.

Молимъ да ово писмо одма предате Г. Пацеку. Я васъ не би съ овимъ обтерекивао, но неznam: прво да ли е Г. Пацекъ у Бечу, а друго да ли е у ономъ квартиру у коме е и био.

Найлюбезније поздравлѣ Госнои вашој и господични Мини.

Будите здрави, то вамъ жели од срца

8 Марта 1855.
у Београду.

вашъ найискреніи пріятель
Милювой Петровиѣ.

Шта пише Димитриѣ?

С вами: Wohlgeboren Herrn Wuk Stephanowitch Karatschitsch, Wien, Neumarkt vis-à-vis der Caserne № 507.

51.

Од М. П. Погодина.

Москва 17/29 октября 1855.

Оправдава краткоку писма ратним бригама и невољама. — Нек престане шилати старе словенске књиге; оне што је примио у злу су стању и не вриједе много. — О примљеним, посланим и дарованим књигама. — Новчани рачуни. — О егземиларима Миклошиѣва рјечника. — Нека пише о својим приликама. — Што раде Срби и Хрвати? — Што се ради у књижевности?

Октября 17/29, 1855 Москва.

Тревожныя наши обстоятельство причиною, что я неписалъ къ вамъ такъ долго. Хотѣлъ нынѣшнимъ лѣтомъ побывать у васъ, послѣ употребленія минеральныхъ водъ въ Эмсѣ, куда посылали меня врачи, но не удалось, и я пилъ искусственную воду въ Москвѣ. Чувствую себя теперь довольно хорошо, но душевно страдаю какъ и всѣ мы, не доумневая, чѣмъ кончится эта несчастная война. Народъ возлагаетъ одинакожъ твердую надежду на Бога, а испытаніе великое.

Старые книги славянскіе получилъ я изъ Варшавы, послѣ многихъ хлопотъ и переписокъ, весьма попорченныя и разо-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

дранныя. Онѣ не стоятъ и пересылки, которая обошлась очень дорого. Рѣдкой и замѣчательной не оказалось ни одной. Все прежнія извѣстные копѣе есть уже по множеству экземпляровъ, такъ что онѣ не только ничего не стоятъ, но уменьшаютъ цѣну прежнихъ, показывая ихъ многочисленность. Прошу васъ болѣе не собирать для меня, развѣ попадутся такіе какихъ не было прежде. Я писалъ вамъ также объ этомъ.

Книгъ церковныхъ послано вамъ было по казенной цѣнѣ на 612 р. 80 к. сер. Денегъ я внесъ за нихъ 250*, остальные Синодъ простилъ, 362-80 к., по моему ходатайству, въ пользу бѣдныхъ церквей, которыхъ списокъ благоволилъ доставить.

Нѣизвѣстный благодетель Гн. Б., о которомъ я также васъ извѣщалъ, пожертвовалъ 150 руб., слѣдовательно моихъ осталось за вами сто рублей, да нынѣшнимъ лѣтомъ послалъ я вамъ 200 р. с. и того 300 р. с. изъ которыхъ двѣсти слѣдуютъ за предпоследнюю посылку, а сто рублей сер. за последнюю, чтобъ только кончить наши расчеты. Болѣе книгъ, прошу васъ, для меня не искать, ибо онѣ и ненужны и рѣшительно потеряли всякую цѣну, по причинѣ множества.

Прошу васъ сказать Гжѣ Коларъ, что нѣсколько экземпляровъ ея книгъ я только что теперь отыскалъ, постараюсь ихъ предложить знакомимъ, чтобъ доставить ей деньги.

Словарь Г. Миклошича у меня лежатъ нѣсколько экземпляровъ, а получилъ ли онъ тѣ экземпляры, что я послалъ по его приказанію въ Варшаву къ Г. Истомину.

А вѣсь Богъ дастъ увижусь съ вами на тотъ годъ! Прошу васъ увѣдомить меня о полученіи этого писма, и прислать мнѣ ваши пѣсни; у меня только одна вторая часть.

Примите увѣреніе въ моемъ совершенномъ почтеніи. Поклонъ усердній любящимъ (?)

Вашъ покорни слуга

М. Погодинъ.

Вы никогда не пишете мнѣ ничего о вашихъ обстоятельствахъ: какъ поживаютъ Кроаты, Серби; что подѣливаютъ?

*) Пишу это по послѣдней бумагѣ; можетъ быть съ прежними есть какая нибудь разница. Впрочемъ сумма была вамъ мною сообщена прежде.

Какъ и деть литература? Среди военныхъ кликовъ утѣшительно слышать о мирныхъ занятіяхъ.

Extra: Господину Вуку Стефановичу Караджичу въ Вѣнѣ.
Herrn Wuk Stephanovitsch Karadjic in Wien.

Овим се завршује издање онога дијела Вукове преписке који је, већ познатом приликом, ушао у моје збирке. Сад се бар није више бојати да би се овај педесетак списа могао, каквим худим случајем, изгубити за учени свијет.

Истом приликом бијаху ми предата још два писма која осташе неиздата: једно је, од руског посланика Балабина Вуку од 1855 г., а друго, од бивше српске кнегиње Јулије Обреновићке, без надневка, Мини Вукомановићки. Пошљедње писмо и не улази у оквир ове збирчице, — а у првome је ријеч само о приватној новчаној потпори човјеку за час у неприлици.

У једном писму које мени самоме писа пок. госпођа Мина (Беч 15 децембра 1871), ови се ретци тичу Вукове преписке: »Ако Бог да здравље потрудићу се, што брже, да Вам нађем, међу хартијама мога оца, још писама знаменитијех људи...«

Али, нити ја што примих од г. Вукомановићке послје тога, нити је икад потејетих на ово њено обећање.

У Паризу при крају 1902. г.

В. Б.

Примједба. Пошто је у штампарији за час помањкало слова, којим су била штампана пређашња писма, тако су она потоња, почам од бр. 47 (као и она под бр. 17, 31, 32), штампана мањим словима.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

DANIELE CORTIS. (3)

ROMAN.

Napisao Antonio Fogazzaro.

Prevod s italijanskoga auktorovom privolom.

Glava III.

Ideje Danijela Cortisa.

Malo prije ponoći dr. Grigiolo zakuca zvoncem na gvozdenoj ogradi vile Cortis. Pospani poslužnik mu otvori i, zakrenuvši na desno krilo, odvede ga do prostranih stepenica što dijele zgradu u dvoje.

„Služite se,“ reče. „U toliko idem zvat gospodara.“

„Što?“ začudi se Grigiolo. „Ma čuješ ti. Što tvoj gospodar nije kod kuće?“

„Ne gospodine.“

„A da gdje je?“

„U vrtu.“

„Na ovu uru, tako ti duše! Svi su ukusi ukusi... A sad će trebat pô ure da ga nađeš, ne?“

„E, ne! gospodine“, odgovori poslužnik, polako se uputivši bez ikakve žurbe.

„Polako, polako, da se ne ozledite,“ zamrmrla Grigiolo, ne pouzdavajući se.

Pogleda nebo.

„I s ovom kišom, koja po katkad pada!“

Brda i nebo, sve je bilo tamno, od Passo Grande, na čijoj se najbližoj hridi dizala vila Cortis sa svojim samotnim šumama i livadama, sve do Barka-brdâ i uske gudure, iz koje izvire rijeka Rovese. Sa vrha stepenica dolazilo je svijetlo iz jedne sobe. Grigiolo odluči poći gori. Drmao je glavom. Nije se mogao pomiriti s mišlju, da se može na tu uru i s takvim vremenom, bez mjesečine (s mjesečinom je sve drugo!), lutati po tako zvanim vrtovima, koji su pak šume, a ni za šta drugo, već da se razbije nos o koje deblo.

Uđe u kuću. U sredini je gorjela, na prostom stolu, ogromna svjetiljka, rasvjetljujuć od poda do velikih crnih greda

od štropa dvoranu, koja je imala četiri pobočna ulaza, punu neuređenih hartija i knjiga ispremetanih na hrpe po stolu i raspršanih po nasloñaču i stolicama; u kutovima, prema vratima, bila su postavljena dva orla rastvorenih krila. Između ova dva kuta bijaše otvoren ulaz, koji vodi u francuski vrt. Grigiolo stane na taj ulaz. Pred sobom je razabirao Passo Grande, vas u tami; na desno, u visini, vrhunce guste šume, koja, peñući se uz brdo i spuštajući se u dolinu, zastiraše uvale, potoke i jezera svojom strašnom sjenom.

Krasan je vodoskok u vrtu zborio, nevidljiv sred noći.

„Tako ti“, usklikne dr. Grigiolo, vraćajući se u dvoranu i zavalivši se u uski, nezgodni nasloñač. „Ako nijesu mahnuti, ne ćemo ih. I biramo ih još za zastupnike!“

Motrio je veliku svjetilku, koja je stajala sred dvorane, a s dosadnom mišlju, da treba tu čekati bog zna koliko, pak govoriti i govoriti bog zna što, pak prevaliti miļu pješke, dok dođe do svoje meke posteļe u vili Carrè. Ľutila ga je i indiferentna, nepomična svjetlost svjetilke. Od jednom bane u dvoranu kroz glavna vrata velik pas, kasajuć i podignuta repa.

„Eto me!“, čuo se zvonki glas Danijela Cortisa. „Saturno, nu!“

Pas se primače gospodarevim nogama, a on okrenuvši se reče nekome, što je bio vani ostao: „kafu“.

„Kako ste?“, reče za tim pružajući ruku Grigiolu. „Tačan ste kô zvijezde.“

Mladić se sa smiješkom nakloni. Očekivao je, da će se Cortis početi ispričavati, te se već spravljao da pridoda „molim“. No Cortis toga ne učini, već prijede odmah na stvar.

„Dakle Vi hoćete, da se porazgovorimo o tom izboru. Sjednite, molim Vas, ne obazirite se, što stojim na nogama. Nervozan sam, i moram se kretati. Sjednite. Eto na primjer: ja bih preko voļe besjedio u Ustavnom Udruženju, ali ću ovdje, sred šuma, u praznoj kući, govorit rado, sasvim jasno.“

U istinu bio je nervozan. S rukama u špagu i sa psom za sobom prolazaše gori doli ispred Grigiola, koji je sjedio u najsmjernijoj pozi, izbuļenih oćiju. Kad bi se zaustavio, svi su se mišići ñegovih golih ruku i nogu tresli.

„Znate“, poče, „ja sam Vama gospodi mnogo zahvalan radi vaše pripomoći. Vi me potpomažete, jer su moje osobne naklonosti umjerenе, i jer iz mog dosadašnjeg sitnog javnog rada niko nije mogao zaključiti da sam prijatelj ministarstva, koje je Providnost plunula na Italiju.“

Zaustavi se za čas i pogleda Grigiola ujedljivim sarkastičnim smiješkom u očima.

„Ali ja umjereñak nijesam“, reče.

„Ni to“, klikne Grigiolo naivno.

„Kako: *ni to?*“

Grigiolo se ugrize za jezik. Bio je pomislio: Iznijeti ovakog mahnica, koji nije ni umjereñak! —

„A, ništa“, odgovori. „Htio sam reći...“ Ali ga Cortis prekide ne mareći za ñegove riječi.

„Moji su uvjeti takvi“, nastavi, „da mogu sasvim pošteno prihvatiti pomoć udruženā.“

— Veoma lagodno — pomisli Grigiolo.

„Ali pazite“, nastavljaše Cortis, „da pošto je i u politici sve uspjeh, te pošto licumjerno ne težim za čednošću, s toga i ja radim za svoj izbor, kao što bi svaki poštenji građanin. A pomoć nekih udaljenih viteških ljudi, ako pomažu mojem sreću mnogo, mojemu su uspjehu od male koristi.“

Dr. Grigiolo bočnut, ustane. „Za boga“, reče, „ako mislite...“

„Sjednite“, prekide ga Cortis. „Sad ćemo se služiti kavom.“

Tad ude sluga s tañirom i su dvije oveće šolice na ñemu.

„Hvala, hvala“, reče Grigiolo uplašen. „Molim, da mi oprostite, inače ne ću moći da spavam.“

„To treba, dragi moj — ne spavat!“

„Eh, razumijem, gospodine; hvala, hvala.“

Cortis otpusti poslužnika i, izlivši rijeku kave, nastavi govor sa šolicom u desnoj, a bludicom*) u lijevoj. „Ipak Vam ne činim krivo. Za me je veliko poniženje, da mi treba proći kroz tako niska vrata, da stupim u javni život, naime: rodoluble i političko znanje izbornikā. Ja Vam upisujem u hvalu, što nit znate nit hoćete da govorite jezikom, razumljivim ovim izbornicima. Što se pak mene tiče, koji sam za ljubav vas malogra-

*) Talijanski: *sottocoppa*, francuski: *soucoupe*.

dana ogrezao u političku ekonomiju: *omnia praecepi atque animo mecum ante peregi.*“

Cortis primače šoljicu ustima, uprijevši sijevajuće oči na Grigiola.

„Nije potreba“, nastavi, „služiti se ni nepoštenim ni podlim djelima. Nije potreba trošit novaca i tri četiri političke kokarde poput mog suparnika, ali treba imat mnijeñe o mjesnim probicima udruženja. Ja ih poznam po svim općinama. To znadu veliki izbornici svakog odsjeka, kao što znadu, da imam moćnih prijatelja, i, kao domišlati ljudi, pogadaju, da ću danas sutra i sam nešto važit. A imam pak i... (tu Cortis imenova uplivnu moćnu osobu, člana udruženja), koji ima u rukama samo iscijedene lemune, te misli iscijedit sad i mene.“

„Oh, zbilja“, začudi se Grigiolo. „Tada smo na koñu.“

„Tako je, dragi moj. Ja ne iznosim tobožñi program, jer bi me ovo lice napustilo. Ja pak ne mislim iznijet nikakva programa. Ja se natječem naslovima, a ne ispitom.“

Srkao je malo po malo kavu. Grigiolo pogleda na uru, da tako uľudno izrazi želju, e bi se brzo moralo doći kraju.

Cortis podiže usne u šoljici i reče poluglasno, mirno:

„Jeste li Vi katolik?“

Grigiolo skoči: „Ja?... Ali?...“

Cortis iskapi i odloži šoljicu, te snažnim glasom prosljedi prijašñi razgovor.

„Za svoje izbornike ja sam pokrajinski zastupnik Cortis; za vas druge ja sam Danijele Cortis, pisac o „bimetalizmu“ i o „množini novčanih zavoda“. Još sam pokrajinski savjetnik Cortis, koji je glasovao s vašim prijateljima, kada su drugi htjeli praviti politiku prigodom imenovanja predsjednika. Ovo vam mora biti dosta. Programâ ne pravim. Još moj čas nije kuenuo. Obazirete li se Vi na četiri današña brbljavca? Ne poznaju me? Ne zna se kako mislim? Isto će za mene glasat, budete uvjereni. U svakom slučaju možemo učinit s mañega od političarâ i... i od... Dakle poduprite me, ako ne za drugo, jer sam gentleman, a moj je protivnik varalica. Ali od mene ne očekujte privrženosti. Opet vam pošteno velim: Ako ne ću da budem javni privrženik ideja Ustavnog Udruženja, ne ćinim

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

za to, što bih izgubio potporu mogućnikâ, već za to, što te ideje nijesu moje.“

Bog zna, koje su njegove ideje, pomisli Grigiolo. Ko zna, kakav će se vražji zastupnik izleći. Pade mu na um, e bi mu mogli njegovi prijatelji udrugari prigovoriti, da nije umio cijeliti važnost dogovora i prisiliti Cortisa, da se izrazi malo bolje. „Čujte“, reče mu, „jesu li te ideje baš toliko opriječne?“

„To je nešto drugo, dragi moj“, odgovori ispod glasa Cortis, držeći prekrštene ruke na prsima i dižući obrve.

„Čekajte“, reče Cortis, i zgrabi konop, koji je visio blizu naslonjača. Zvonce bijesno zazvoni, daleko. Saturno skoči na vrata i zalaja u noć.

„Koga vraga čini?“ govoraše Grigiolo sam sobom.

Poslužnik se javi odmah.

„Stô ispred gospodina, dvije svijeće, hartiju i ernilo“, zapovjedi Cortis.

„Ali . . .“ opazi Grigiolo, gledajući još na uru. „Dvanaest je i pô prošlo.“

„Ja noćas ne spavam“, prekide ga drugi suho.

„Vrlo dobro, ali“

„Dvije svijeće, hartiju i ernilo“, ponovi Cortis služi, videći ga ulaziti sa stolom.

Grigiolo umuče. Poslužnik, važno, kao da je ministar, donese što mu bijaše naredeno. Zapali svijeće, i na gospodarev znak ode.

„Noćas moram pisati političko pismo“, reče Cortis, „no ipak privatno. Imenujem Vas za tajnika. Koliko vam je godina?“

„Dvadeset i sedam.“

„A meni trideset i dvije. *Ça va.* Pišite.“

„— Dragi prijatelju! — Ovaj je prijatelj bivši zastupnik desnice, učen, prepun citata, te se ne može maknut, jer je progutao silesiju kńiga. Ponudio mi je javnu pripomoć Centralnog Ustavnog Udruženja.“

Grigiolo umilato napisa i, podignuv glavu, ponovi: — „*Dragi prijatelju!*“ —

„Zahvalujem ti“, nastavljaše Cortis kazivati u pero. „Ali pošto držim svoju kandidaturu već obezbijedenom“

„Eh“, zamrmlja Grigiolo pišući, „kad je uz néga rektor izbornog kotara. Razumijem. — *Obezbiđenom.*“

Cortis podiže glas.

„....i bez vañskih uticaja, (oprostite, znate).... tako ne služi, da se centrala muči za jednoga mislioca prosta od vaših dogma i vaših božanstava. — Jeste li napisali?“

„Jesam.“

„S početka! — Ipak vam moram reći: ulazeći u talijanski parlamenat ja ne ću snijevati, kako mnogi od vas, himerični prijatelji, da se nahodim u *House of Commons*.....“

„Koga vraga?“ prekide ga Grigiolo.

„....u *House of Commons*. Niti ću se utvarati, da sjedim na klupi, staroj šest stoeća. Ne vjerujem, da je engleska ustavna religija zgodna za nas. Ne vjerujem u dobroćinstva vašeg parlamentarnog despotizma, pa bila većina koje god boje. Brza se metamorfoza, koju su zemlji nametnuli, može sasvim lijepo opravdati Ovidijem, ali bi puno teža zadaća bila opravdati je iskustvom i teorijom. Ako Bog i budući morijanski knezovi.....“

„Uh!“ zajada se Grigiolo, prekinuvši pisañe. „Zbiļa?“

„Ne znam ja ništa. Pišite! — Ako Bog i budući morijanski knezovi budu oprostili časnom Selli, što nije sastavio ministarstvo, ili drugim, koji su ga zapriječili, biće za to, jer.....“

„Jer“, ponovi Grigiolo, čekajući s perom, podignutim u vis.

„Za boga miloga, ne znam“, odgovori Cortis. „Stavite ovako.....: Jer se možda iz hodnika parlamenta, iz dvoranâ kraljevskog doma nije čuo glas, koji pozivlje jednog čovjeka od srea, da u ime domovine podigne kraljevsku vlast, da sakupi narod oko Palatina.“

„Oko Kvirinala, hoćete da kažete!“

„Jest. Imate pravo. Oko Kvirinala. Što ćete? Ne ide mi u glavu onaj Kvirinal. Trebalo je velikih idejâ onih osvajača mjeseca septembra, da kralja postave u popovsku kuću. Pišite: Kad bih bio uvjeren, da je monarhija sposobna samo za to, da se može plesati i večerati u íezinoj kući, da raznosi ljubavna pisma većine i da resi naše prozaične likove sa malo viteškog sentimentalizma, zanago se ne bih mućio toliko za űu. Ali ja

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

drzim, dragi prijatelju, da je ona sposobna i za stogod bolje. Ja mislim, da je za to, da svrši lekciju o talijanskoj geografiji, koju je Viktor Emanuel dao Evropi. Ja mislim, da je nada sve za to, da zajedno s drugom crkvenom monarhijom vodi politiku, koja će biti od zajedničkog značenja i postojanosti. Politiku, koja će, a da drzavu ni u čemu ne podvrgne erkvi, nama podati toliko snage, da zapanimo svijet svojim socijalnim reformama."

"Polako", reče Grigiolo, pišući na vrat i na nos.
"Meni bi bilo malo stalo", raspalivase se Cortis u riječima i u licu, "da me nazovu klerikalcem; niti da me pošjera ejela četa talijanskih radikala i doktrinara,"

"Polako, polako, jedan čas, za ljubav božju!" jaukao je tajnik, slomlen. Ali se Cortis nije na n obazirao.

" kad bih domovinu učinio čvrstom i moćnom, i izvojštio joj čas, da upravlja redovitim socijalnim prevtatom. Za to ne treba ni političkog praznovjerja, ni vjerskog skepticizma, ni znanstvenog licumjerja,"

Cortis je žurno govorio i dizao glas tako, da pas skoci ispred njega, lajući i mašući repom. Grigiolo bači od sebe pero: "Oprostite, kako ćete ovako?" Nije mogao dale.

Cortis otr čelo bez riječi. Sjede u naslonac i kaza mu "ni bila, što dršće."

"Ja pišem", opazi čestiti Grigiolo, "ali se ne ću potpisati uz Vas."

"Naravno", nasmija se Cortis. "U Italiji ih ima mnogo, koji bi učinili isto, naimе, iznijeli ove ideje bez popisa. Trebaće jedan, koji će se potpisat za sve. Zaključimo."

"Vrlo rado."
"Tad pastite: Vjerujte, da mi ove ideje ne služe, da umekšam popove svog izbornog kotara, od kojih se četiri petine bore proti meni, dok ostala petina ravnodušno gleda, stojeći na strani."
"Živa istina!" opazi tajnik.
"Jer znaju, da sam ih uvijek smatrao sljepcima i neznahecima od glave do pete. Znaju, da ja, kao katolik"

„Mislite li, da bih se bojao? Iznijeću ga u parlamentu, *coram hominibus*. Hoću da gledam u lice te odvažne mislioce, koji će se šprdati sa mnom. Dakle, pišite: da ja kao katolik, kad bih postao ministar prisilio bi ih zakonom maja mjeseca, da proučavaju štogod vrijednije od *Summa contra gentes!* — Bi li ste imali dobrotu, da mi sad pročitate?“

Grigiolo proštije pismo od početka do kraja.

„Završiću ga ja“, reče Cortis. „Dakle, što Vam se čini?“

„Ideje, koje se moraju poštovati“, odvrati tajnik „ali, jesu li moguće za nas, sada, s takvim promjenama u vazduhu?“

„Eto“, odgovori drugi. „Sudite, jesmo li daleko?“

Grigiolo ustade: „Jest, daleko smo. Meni se hoće dvadeset minuta, dok legnem u postelju.“

„Imate pravo bijah neskroman.“

„Oh.“

„Sada neka Vas kogod doprati.“

„Ne, molim Vas. Ne treba.“

Cortis zazvoni. „Kakvo jo vrijeme?“ reče poslužniku. Naredi mu, da spravi svjetiljku i pode s Grigiolom do vrata. Bijelo pročeđe i bijela krila vile sjajila su se i nestajala svaki čas. Ipak grmljavine nije bilo.

„Spavajte ovdje“, reče Cortis. Biste li se ogriješili o ustav, kad bi jedanput prenoćili pod mojim krovom?“

Grigiolo zahvaljujući otkloni ponudu. Nije mogao nikako ostati. Nije se bojao vremena, a po njegovom mnijeđu i ne će kiša.

„A Vi“, reče, „odlazite sutra?“

„Da, gospodine.“

„Po kojem mu drago vremenu?“

„Da, gospodine.“

Obojica zašutiše. Za nima je dimila svijeća, zamirući i gaseći se. U dvorani je sijevalo. S one strane dvorane sjajili su se i nestajali srebrni vodoskok i bijeli pijesak. Nadode poslužnik sa svjetiljkom.

„Dakle“ poče Grigiolo.

„Doći ću i ja malo s Vama“, reče Cortis, uzevši ga pod ruku i vodeći ga niz stepenice, a da nije ni imao vremena da se izviñava.

„Držite li me konservativcem?“

„Ali — veļu — ne znam; nego mi se nekako čini.“

„Naravno, to ćete reći svojim prijateljima. Reći ćete, da sam gljiva nove vrsti. Recite svojim prijateljima, da počekaju, pa neka me sude.“

Za čas unuče. Pak nekom žestinom otvori usta, te suzdržavši se reče samo: „Neka počekaju.“ Učini još dva koraka i iznebuha se zaustavi. „Ma, tako vam Boga“, reče, „ova Italija, kao da nema više, čim bi poučila svijet? Providnost će je biti uskrsnula od mrtvih, da se nézina loša demokracija i rdava kniževnost medusobno tru.“

„Ne govorimo o tom“, pridometnu Grigiolo.

„Mislite li“, nastavi Cortis, „kad bi tako bilo, da bi mi palo na um, da se natječem za mandat? Kad bi ste poznavali stañe moje duše, ne biste tako mislili. Recite, slobodno svojim prijateljima, da će me doista naći u redovima konservativne stranke, ali da sam ja jedna pokretna sila. Zbogom.“ —

Cortis pozdravi brzim kretom ruke, okrenuvši leđa. Nestane ga u noć. Grigiolo ostane tu okameñen, dok mu Saturno, koji je bio otrčao naprijed, ne preleti mimo, udariv ga bijesno u bok. Iz daleka, kad bi sijevalo, moglo se vidjeti psa uz gospodara.

„Što se mene tiče“, promisli Grigiolo, „izaberimo ga, ali je mahnit.“

A F O R I Z M I.

1. Brat tvoj ako nije pošten, za to ti ne odgovaraš — ako si pošten.

2. Izrodi hvale se dobrim precima, da tim svoja nevaljala djela opravdaju, ali ipak oni i nadalje ostaju izrodi.

3. Nasljedstvo pripada od bližñega a pošteñe ni od koga, ako ga čovjek sam ne zasluži.

4. Neki ljudi glade svoja rdava djela prošlošću, ako su morali kadgod kakvo dobro učiniti.

Sp. Đurić, uč.

U S P O M E N E

o ustanku u dubrovačkoj zemlji g. 1813. i 1814.

(Nastavak)

(2)

Onaj čas se odabraše dvadeset i pet Konavljana, kapetan Moretti bi prisilen da nakiti pismo odanosti na zapovjednika engleskoga, te odmah krenuše put Boke Kotorske. Lijepo ih primiše na engleskom brodu „Baccante“ i otpustiše s obezbjed-nijem pismom zapovjednika Hoste-a i kapetana Lowen-a.

U tom je pismu bilo kazano, da su Konavli pod zaštitom vlasti, koje su se združile da rade u zajedničkom poslu. Obe-ćaše također Konavljanima, da će poslati oružane vojske, da ču-va kotar konavoski, i napokon ih nukahu, da im predadu žan-darme francuske, koji su bili u konavoskom manastiru. Vratili se Konavljani na Debeli Brijeg i činiše pročitati kapetanu pan-durskomu što su odlučili i postigli od zapovjednikâ engleski-jeh. Naložiše kapetanu, da s te stope krene sa svojijem pandurima; raspustiše sve straže zauzete od narodne obrane; ali velikodušno obavijestiše žandarme francuske i pukovnika na-rodne straže Petra Papi, koji je bio s ovijem, da prtljaju na miru iz toga kraja. Doista pukovnik Papi povede odmah sve žandare natrag u Dubrovnik.

Više u Konavlima nije bilo ni sjene vlade ni oružane sile francuske. Sve bijaše mirno; ali Englezi nikako da se prekažu u Konavlima, kao što bijahu obećali. Već Konavljani počеше klonuti duhom, i sam markiz Bona uviđaše pogibao, u koju se bijaše s nima uvalio. Četiri dana docnije vlada francuska htjede da tačno upozna namjere Konavljana, i doznajući da ni jedan Englez nije tamo stigao, opremi opet u Konavle pukovni-ka Papi.

Ovaj odmah izda naredbu, da se obnavlja narodna straža i panduri; neki se Konavljani pokoriše toj naredbi. U isto do-ba civilna uprava naredi kaznaeu od Pločica, da radi utjeraña zemlišnog poreza proda neke stvari vlasnikâ Konavljana, te po-šale oglase za tu dražbu u ime cara Napoleona.

Stanovnici kaznačine Pločica ne znaju više na koju će stranu, te hoće još da čuju mnijeñe markiza Bone. Ovaj sved

postojan u preduzetom pothvatu stavi im živo pred oči, da bi se Englezi rasrdili i da bi bili kadri poharati iz osvete cijele Konavle, kad bi se Konavljani, pošto su zaiskali zaštitu saveznih vlasti, usudili lijepiti i nadalje ime Napoleonovo i dopustiti da mu se plaća i pare poreza na zemlju u Konavlima. Gospodin ih Bona dakle uputi, da obavijeste zapovjednika engleskoga o tom novom događaju i da pošalu k njemu još koga, da mu predoči pogibao u koju su pali.

Taj svjet bi prihvaćen; odmah se na Grudi sasta zbor poglavica konavoskih, da se dogovore o novom poslanstvu.

Predloži se gospodinu Boni, da pode on glavom na sastanak zapovjedniku engleskomu, kao vođa poslanstva konavoskoga, i da mu razloži potrebe i žele svega onoga naroda. On se poboja, da Francuzi ne svale bijes svoje osvete na njegovu porodicu, te bijaše još ostala u blizini grada Dubrovnika, te iz slabosti se ne primi. Konavljani ne će da se prignu na te razloge. Mi smo već jednom išli, vele oni gospodinu Boni, ali zaludu; mi ne znamo s njima govoriti, dodite dakle, i mi ćemo moliti zapovjednika engleskoga, da vi budete imenovan namjesnikom u Konavlima. Markiza Bonu ganu u živo tolika privrženost Konavljana; zahvali im i ne umjede se primiti; na svrhu obeća, da će napisati spomenicu zapovjedniku engleskomu u ime naroda konavoskoga a u smislu kako su oni željeli. Na svaki lijepi način na svrhu ih nagovori, da je to dovoljno, te da oni sami ponesu i predadu.

Sastavivši doista spomenicu u duhu engleskoga proglasa od 10 oktobra, markiz Bona pošale to novo izaslanstvo konavosko zapovjedniku Hôte-u u Boci Kotorskoj. Tom je spomenicom cio narod konavoski otvoreno tražio: „da bude primljen pod zaštitu saveznih vlasti; zahvaljivalo se Englezima na njihovom zauzimanju za obnovljenje drevne slobode Dubrovnika; spominjalo se još, da se naša republika nije nikad odrekla svojih prava, i tražilo se na svrhu, da se u Konavlima opet uvedu stari dubrovački zakoni, dok cijela država ove republike ne preuzme stari ustav.

Medu tijem u Cavtatu zadavaše straha potmulji glas, da će mladi ljudi narodne straže bit odvedeni u Dubrovnik, da čuvaju one tvrdave. To silno uznemiri sve stanovnike; svi, čak

i starci, svojevólno pograbiše oružje, podvostručíše se straže, varoš uze prevratno lice, ma da se nije kazalo što je predmet te uzbune. Doista vodila se i nadaše prepiska između toga mjesta i grada Dubrovnika, a vlasti francuske bile su slušane i štovane. U toliko grof Vlaho Kaboga, čuvši od Englezâ za uspjehe saveznog oružja, govoraše odviše slobodno protiv Francuzâ. Vlada posumnâ, da je u prepisci s Englezima, promisli da politíčke vijesti, koje on širaše, utječu na stanovnike u Cavtatu, i pošalje onamo žandarme da ga dopotežu u Dubrovnik.

Svi Cavtaćani skočiše oružani da ga brane; žandarmi biše pošteđeni, ali vidješe da im treba uzmaći u Dubrovnik. Grof Kaboga, kojemu bijaše pošlo za rukom da se spasi sakrivši se, ode u Boku Kotorsku, samo da se zakloni na brodove engleske. No sreća je vodila njegove korake. Prispje na fregatu, te je zapovijedao kapetan Hôte, malo časa iza izaslanstva konavoskoga. Isti kapetan Hôte kaza mu, što su iskali Konavljani, i pokaza mu spomenicu pisanu mu od markiza Bone. Grof Kaboga umjede se okoristiti tom zgodnom i nepredvidenom prilikom; uvjeri zapovjednika Hôte-a, da su jednake žeje Cavtavćanâ i da i oni žude zaštitu oružja britanskoga.

Hôte tad opozva naredbu, te bješe već dao kapetanu Lowenu da pođe u Konavle, te da udovolji usrdnom nastojañu grofa Kaboge, a pošto je već bio uvjeren o cijelom narodu Konavala, koje vladaju nad položajem u Cavtatu, vrati onamo grofa Kabogu uz pratñu oružanijeh brodova pod zapovijedi poručnika Macdonalda.

Na 28 Oktobra bi izvješena u Cavtatu zastava engleska. Zapovjednik engleski ukide kako u Cavtatu tako i u Konavlima vladu francusku i povrati na snagu stare zakone republike dubrovačke; no na mjesto obnoviti i vladu, grof Kaboga uspje, nakon malo dana, da bude on sam imenovan privremeni-
nijem namjesnikom Cavtatskijem i Konavoskijem. To imenovañe, koje je Kaboga ispod mukla izradio, iznenadi svu vlastelu, koja su bila u Cavtatu, kao i dobre rodoljube Cavtatske i Konavoske.

Medu tijem i grad Ston i poluostrvo peleško biše osvojeni od Englezâ udruženijeh s ñekoliko Hrvatâ, te bijahu ostavili stijegove francuske. U tom preduzeću imao je učešća i jedan

naš vlastelin, gospodin Pijerko markiz Bona. No u Stonu izvjesiše austrijsku i englesku zastavu; namjesnikom u Stonu i Pelešcu bi postavljen grof Antun Marinica Kaboga i bi mu naredeno od Englezâ, da brani to mjesto proti svačijoj oružanoj sili izim vojske austrijske, kad bi tu došla.

I stanovnici naše primorske pokrajine htjedoše stresti jaram francuski, te markiz Bona bi tu postavljen namjesnikom od zapovjednika Hôte-a, pa i tu biše povraćeni stari zakoni dubrovački.

Bijaše došao čas, u kome je sam narodni ustanak prisilio silu francusku, da se zbije u okolicu grada i tvrđave Dubrovnika. Pa ipak još ne gledahu da se viju barjaci njihove stare slobode republikanske, niti da se obnovila vlada u obliku republikanskog ustava.

U prvijem časovima kad je vojska engleska stala nogom u Cavtat, markiz Bona predloži grofu Kabozi i ocu mu, starom i čestitom senatoru, da se odmah obavijesti gospodin Miho Božović, Dubrovčanin u Carigradu, sa strane one vlastele te su bila u Cavtatu, koliko o oslođeću ispod jarma francuskoga, toliko o željama naroda za obnovljenem republici.

Moglo se je nadati, da će onaj ministar pruski, ali porijeklom Dubrovčanin i vrlo revan rodoľub, probuditi u Otmanske Porte interes i staru zaštitu, koju je uvijek hranila za neodvisnost Dubrovnika. Grofovi Kaboge ne bijahu mnijeña da se pokuša taj korak, navodeći kao razlog, da bi se mogao naći uvrijeđen zapovjednik engleski.

Tada ñeka vlastela, te boravljahu u Cavtatu, navališe neposredno molbama na engleskog zapovjednika Lowena, koji bijaše već stigao u Cavtat, da se obnovi vlada i izvjesi zastava naše republici. „Ja za to nemam nikakova naputka, odgovori on, obratite se admiraľu, koji zapovijeda silom britanskom u Jadranskom Moru.“

Isti gospodin Lowen uputi ih, da tu misiju povjere gospodinu Franu markizu Boni, i vlastela, te bijahu u Cavtatu, pristadoše jednodušno. Grof Kaboga nije mu se mogao javno protiviti, ali privatnijem putem odvrćaše gospodina Bonu, da se ne primi toga posla. Kad pak ona vlastela htjedoše da prihvate zgodnijeh odluka i da se dogovore među sobom o predloženoj

misiji, zaiskaše da se u tu svrhu sastanu u kući grofa Kaboga, koji je bio namjesnik u onom kraju. Ovaj odbi to, govoreći, da njemu, kao predstavniku vlade britanske, ne ide u račun da se promisli, e on nije zadovoljan onom vladom. Pored svega toga nije gospodin Bona oklijevao, snabdjeven samo pismima zapovjednika Lowena, krenuti put Trsta, gdje se nalažaše engleski admiral.

U to je doba poručnik Macdonald također predlagao, da se pokuša pobuniti narod i povesti ga na grad Dubrovnik. Grof Kaboga neprestano isticaoše poteškoće, na koje bi se moglo naići. Grof Ivo Natali, pukovnik republike dubrovačke, i markiz Frano Bona ne prestajahu nukati i izmišlati sredstava, i političkijeh i ekonomskijeh, kojijem bi se moglo navesti narod, da se lati oružja i podržava ustanak.

Kaboga ne hoćaše da pristane na to, nalazeći da su svi ti prijedlozi, te bi se imali iznijeti pred Engleze, suvišni.

МУДРЕ ИЗРЕКЕ.

1. Стална врједност државе ипак није друго него врједност њезинијех грађана, и држава, која своје душевно оснажење и узвишење заоставља сиђушњој управној хитрини, држава, која од својијех људи чини патуљке, да јој буду поводљиво оруђе, баш и за пробитачне сврхе, брзо ће осјетити, да се с малијем људима не може извести ништа управ велико, и да савршени механизам, коме она све жртвова, није јој никаква накнада за изгубљену животну снагу, коју прогна из своје средине да је не омета. Mill.

2. Поштењак осредње руке најбољи је за државу; богатство доноси са собом разблуду и поквареност.

Фридрих Велики.

3. Пошто је пјесништво стварајућа моћ мисли, облик стиха није му потребит, те би имало бити без римâ и опроштено од препрека мјере и дуљине, приближујући се више прози Платоновој, и староме јеврејскоме пјесништву; све је друго умјештина и договор. Šejk el Bakir.

4. Ко иде по туђему трагу, унук је а не син природе.

Leonardo da Vinci.

5. Како се иза дана добро проведена слатко спава, тако се иза живота добро потраћена мирно умире. Исти.

UKRADENE LAVORIKE.

Dvije crtice iz pribiježaka Dr. S. St. P.

I. K r a d a.

Dubrovnik 28/III 1903.

Hoću da priznam istinu: Prve lavorike što sam pobrao — ukrao sam.

Nu, to u istini nije nikakvo čudo. Bar nije nikakva ogromna rijetkost, a što nije rijetkost, što se češće dešava, stvar je obična; — a u obične stvari ne spadaju i čuda. Dakle, nikakvo čudo što sam i ja uzabrao malo lavorike — kradom.

Koliko njih ima među ljudima, koji su pokrali čitave vijence. A neki su od njih nakrali i toliku gomilu, da se mogu po noj posve komotno pručiti i spokojno odmarati na svojim lavorikama. — Kažem ukrali također, jer je mnogo, koji te lavorike nijesu zaslužili, a prisvajaju nezasluženih stvari, što je nego krađa ili bar nešto vrlo srodno tome.

Nu pored te krađe događa se tu često i prekrada lavorovih vijenaca. Koliko puta! — Kad utruđeni, velezaslužni muž legne da malo otpočine i prodrijema na svojim mirisnim lavorikama, stečenim velikom mukom i naprezañem, — prišuñaju se dosta puta razmaženi sinčići ñegovi, lijena braća ñegova, stričevi, kumovi i ostala svojta mu i — kraducaju ispod ñega po koju grančicu, po koji vijenčić, veličajuć se poslije i ponošeći tom preukradenom lavorikom. A ma da se svuda uči i zna mudra izreka, da nije zlato sve što sija, ipak trči uvijek puno njih za svim onim što se sjaji i blista, kao i mušice noćne za svijećom, pa ma se i opekle.

Nego, da bar kažem kako ja ukradoh dvije, tri lavorove grančice, a da niko ne primjeti.

— Bijaše divan proletni dan, kako to samo oni mogu biti gotovo svuda, a naročito još ovdje, u ovome toplom i divnom srpskom primorju.

Rodeno tvoje tijelo, puno briga i tereta, prićini ti se čisto i lako kao perce koje pomorske tice sa pućine daleke, a duša tvoja, mala i snuđena, osvježa i nadme se velika, ogromna i prostrana kao i nebo vedro i beskrajno nad ovom bezmjernom pućinom morskom.

A i na plavome nebu sunce toplo i prijatno; oko tebe vazduh svjež i čist; po zemli i drvetu, svuda nežno zelenilo prokljajaloga lišća; a dole, pod nogama tvojim, sjajno i bistro more puklo u svoj svojoj beskrajnosti, pa i ono čisto uzelo na se izgled kao da se raduje ovakome divnome danu božjem. Po njegovoj mirnoj površini plove tamo amo ladice i čamci, ostavljajući da se velike prekomorske lađe, natovarene bogato, gube beskrajnim vidikom. Dok, bliže obali, po koja barka tek projuri puna bujne mladosti, što u smijehu i pjesmi juri pucajući na lakokrile galebe; galebi pak bježe i vitlaju sitnije ribice; ribice opet bježe i jure za bubama i ervima; dok ovi gone i utamañuju jedan drugoga i t. d. i t. d. — Jednom riječi: — život!.....

I toga dana, šetajući pored mora, nadoh se pored jedne ohronule, sniske zidine obrasle s jedne i s druge strane velikim bodlikavim alojem. S one strane provirivahu nedaleko od zida vrhovi mirisavih grančica rasevjetane — lavorike. U mene sree mal da ne zakuca brže: prvi put vidjeh drvo čuvene lavorike, i još u ovijetu! Lavorika, o kojoj toliko učih, o kojoj toliko njih vječito snijeva, od koje spleten jedan prost vijenac — mišlah — mora da ima toliko ogromnu vrijednost, kada su najveći vještaci i svi drugi trudbenici za sve svoje muke i podvige nagrađivani ciglo jednim vijencem lavorovih grančica. (Tako bar kñige kažu).

Našav se sam samecat, riješih se da otkinem koju grančicu ove negdañe svoje snitve. Ta ko još i nije snijevao lavorovo lišće, barem u doba mlado i gimnazijsko (a boj se i kašñe), kada se krišom pisali i klepali stihovi! A još ovako: jevtino i neopaženo! Istina, moj razum, ili tačnije: nazori, obrazovanje dato mome razumu, protive se tome: — krada! Ali najzad, što mari!? Zar nije i većina ljudi poštena samo dotle, dok mora. Dokaz su tome — tolike sveske krivičnih, kaznenih i drugih zakonika! Najposlije, i sam pojam o pošteñu, o zlu i dobrome, stvar je relativna, a nikako nešto apsolutno. Stvoren čovjekom, dakle ga čovjek može i mijeñati. (Inače kako bi bilo pošteno i dozvoljeno ugaziti u tuđ dom, na pr. mirnih Bura i Kineza, oplaćkati ih, ubijati i još time zaslužiti slavu i lavorike?! Ali rekoh, pojam pošteña ili tačnije rečeno, ñegovo tu-

mačeće, stvar je relativna, t. j. — prema potrebi). — Dakle, time obodren, riješih se da ukradem koju grančicu.

I popeh se na zid. Ali me oštre bodljike alojinoga velikoga lišća silno izubadaše. Nu, kao što rekoh, ja sam iz knjiga znao već, da se za lavorike mora štogod žrtvovati i junački podnositi, i tako ipak otkidoh dvije, tri grančice pune lijepoga mirisa, i vratih se natrag, nanovo izubadan od lišća aloja, ali zadovoljan, što i ja stekoh jedva jednom nešto lavorike. —

U istini saznadoh već odavno, da se ljudi ne otimlju toliko za lavorike koliko za „lavorike“.

To je ono što ja rekoh: sve je na ovome svijetu — — — a davo ga i zna upravo kako je! Može i ovako i onako, sve prema tome, kako se uzme.

II. Životiña nad životiñama.

Dubrovnik 29/III 1903.

Sutradan sitni, žučkasti cvjetići, što bjehu juče prepuni mirisnoga daha njihovoga života, počеше da kuñaju, tamne i vehnu polagano međ okrutim listovima otkinutih lavorovih grančica. Skoro da mi postade žao, što im drskom rukom ukratih još koju nedjelu mirisnoga života na njihovome stablu.

I oni kao da to primjetiše, počеше žalosnim glasom tužiti: što sam bio tako grub da ih ubijem, kada mi i tako ne služe ni na što. Njihovi zeleni listići nijesu baš zato izrasli i zeleñeli se, da bi se meni sviđali ili ne, već da dišu i hrane stablo, a po mogućnosti i da štite sitne cvjetice među sobom. Opojni pak i mirisni uzdisaji njihovih sićušnih cvjetića još mañe su bili namijeñeni meni, čovjeku grabljivome, nego su jedino lijetali vazduhom, da bi primamili ka majušnim cvjetićima kakvu čelicu, koga šarenog leptirka ili drugu kakvu bubicu, koji bi im za nagradu u slatkome nektaru, skrivenom za njih na dnu čašice, prenosili njihne ljubavne pozdrave od jednoga cvijetka na drugi, sa jedne grančice na drugu.

Ovo kao da me se malo kosnu: Zar njihovi lijepi miris opojni, zar predivne boje tolikoga cvijeća, stvoreno sve zar jedino radi nekakvih buba puzavil, a ne mene radi! Milije im zar, da ih isiše kakva rugoba od bube, nego li da ih počastvuje svojom rukom uzabradi mudri čovjek, kruna stvorenja,

najviša životiña među životiñama! — I uzrujan održah im ovu prediku:

„Najveće pravo u prirodi jeste pravo jačega nad slabijim, — bilo tjelesno, bilo umno. U ostalom, borba za opstanak, — to je sav značaj našega života. A u svakoj borbi ne pita se ni za kakvo pravo, već — ko je jači. — — — Što ljudi prividno potpomažu i slabije među sobom i od sebe; to je — prividno i samo s toga, da bi u borbi pripomognuti i od ovih uzajamno izašli sigurnije i sami iz boja kao pobjedioei, i tim osigurali bolje svoj opstanak.

„Što ste vi slabiji, — to je vaša nesreća, al i vaš usud. A protiv zakona prirode nemate se gdje žaliti. Uzalud sve!

„Vi, bile, razlažete i kidate u komade tolike hemijske sastojke; time se hranite i živite na račun njihov. Životiñe se hrane vama, bilem, i žive na vašu štetu. Čovjek pak spada u najviši red životiña, i kao životiña nad životiñama ima pravo i nad svom ostalom živinom, a nekmo li nad vama nejakim i skoro bez odbrane“

Tu se glasno iskašljem, a za tim se opet isprsim i nastavim:

„Tako je. — Kada umrem ja, lešina moja raspašće se na svoje hemijske sastojke, od kojih će neki otići u vazduh, a drugi u zemlju. Odatle možete tada vi, bile, uzimati za sebe hranu lišćem iz vazduha a korijeñem iz zemlje, i evjetaćete veselo i zeleniti se svježim i veselim životom nad mrtvim i hladnim grobom mojim. — Životiñe će se hraniti opet vama, i rasti i množiti se zemljom svud. Ali moj potomak, najviše živo biće, kao životiña nad životiñama ostalim, ima pravo živjeti na vaš račun i drugih živih stvorova, dok i on ne ugine i ne posluži kao hrana opet vama, a vi opet životiñama, itd. itd. . . . u beskonačnost. — —

„To je tok stvarî, to je zakon prirode, to je neumitnost ñena. Vapijajte pred ñome, ako u opšte ima mjesta vapaju.“

I gordo odbacih uvehlu grančicu od sebe.

P. S. Vele, prije je bio svijet u nazorima geocentričan i antropocentričan, a sada nije više, otrgao se toj zabludi — kažu. Znamo mi sada i za „Ding an sich“, pa čak i za „apsolutnu metafiziku.“ Sve mi to znamo sada, ali mi se čini: znamo mi žestoko, da o svemu tome — ništa ne znamo.

РЈЕСНИШТВО.

Благајске приче.

V.

Одавно га млада слушам,
Гдје милено стадо зове
И одавно њега жељкам,
Срећу своју, своје синове.
Ја уздишем, патим млада,
А све чувам, а све кријем,
Дуге ноћи о њем сањам
И над срећом сузе лијем.
О зацјевај јоште мало,
Твоја пјесма слатко пада, —
Ти бар пјевај, срећо моја,
Док ја гинем с тешка јада.

Ох, знала би љубит' страсно
У страсти би умрјет' хтјела,
Умирући пјевала бих
А смрт не бих, не бих клела!
Презрела бих златну круну
И све што ми Херцег дао,
И не бих се покајала
Док би живот истрајао.
А када би на мом крилу
Своје слатке пјесме вио,
Ја бих расла, а за срце
Мален сав би свијет био!...

Влад. Коровић.

Кад теби мисли полете моје

Кад теби мисли полете моје
у глухо доба, у тихој ноћи,
на кад се сетим лепоте твоје, —
ја жељно питам хоће ли доћи
још који часак пун миља, баја:
да видим тебе, да опет будем
озарен блеском твојега сјаја

Сиђе ли санак, — гуши ме, мори,
а срце моје још јаче бије,
јер чудна слика тада се створи:
сватовски венац теби се вије
на глави лепој, у свилној коси,
а момче неко, красно и дивно,
срце ти своје пред ноге носи

»Мој муж...« тад чујем с усана твоји',
 а ја те гледам и гледам њега,
 како крај тебе сав срећан стоји,
 и већ бих бежџо, бежџо од свега,
 и плакџо горко, и плакџо дуго, ...
 ал' сан ме мине, — а хвала Богу
 што сан то беше и ништа друго!

Но време лети.... И једног дана
 залуд ћу трги ја очи своје
 пред јавом ледном: миртина грана
 виће се нежно кроз власи твоје,
 и ја ћу гледат, где ти се крећу
 с незнанком каквим сватови чили, —
 ал' ти се кунем: заплакат не ћу!

У оку суза синут ми не ће,
 а ако сине, остаће тамо, —
 јер шта да радим? ја сам те среће
 да вечно будем гледалац само,
 кад усуд дели таково благо....
 С пријатним лицем, кџо и сви други,
 »Честитам« — рећ' ћу — »баш ми је драго!«

Душан Капетановић.

З р н ц а.

— П е т е ф и —

Ако не љубиш, срце се следи;
 Љубиш ли, оно букти к'о плам;
 Сад које ли је од два зла боље
 И мање?... Бог ће то знати сам.

*

Шта је нада?... Заводљива цура;
 Сваког мџми, док све не изр'јеђа;
 Жртвујем ли и бесцијен-благо:
 Младост своју — окрене ти леђа.

*

Што је слава?... Дуга, свјетлост зрака
Сунчевога, те се сред облака
У сузама куца и прелама.

*

Њега су мудраци јахали магарце,
А данас је ето сасвијем друго доба;
Данас често коње узјашу магарци,
А мудраци трудно пјешаче до — гроба.

1903.

Маринко.

Horatijeva oda.

(IV. 1.)

Crna zima jeđa, proleće je milo sm'jeđa i lahor,
A vaļci suhe sriñivaju brodove.
I u toru stoci već ne godi jal' oraču uz vatru,
Ni sivom slanom bjelasa se livada.
Već izvodi kolo Ćiterejska Venus na mjesečini,
A lupke s Ninfam uhvaćene Gracije
Po tlima skakuću s noge na nogu, dok Volkan oğñeni
Kiklopske mućne kovaćnice razgara.
Sad je zgodno gojnu glavu jal' zelenom mrćom zaplesti,
Jal' cv'jećem niki'jem iz razmrzle zemļice;
Sad je zgodno i osojn'jem u luzima Faunu zaklati
I' želi jagñe ili voli kozlića.
Bl'jeda smrt jednako nogom kuca u ubošku kolibu
I kraljev u dvor. O čestiti Sestije,
Kratki v'jek života zasnovat nam ne da nadu dugačku.
Noć brzo će te i Mani basnoviti,
I dom b'jedni stegnuti Plutonov; gdje tek otideš
Ždrijebat ne ćeš starješinstvo od sofre,
Ni Lićidu mladahnog uživat, s kog sad plamti sva mladost,
A skoro će se i djevojke zgr'jevati.

Na Cetinu, Aprila 1903.

L. Zore.

BIJEŠKE.

Ove godine na Cetiņu štampana je pjesma kńaza Nikole I. *Na ponoći*. Ovu je pjesmu pjesnik spjevao 15 oktobra 1897. Pjesma ima 71 kiticu, svaka po četiri stiha.

*

Beogradsko Pjevačko Društvo navršilo je 16 februara ove godine punih pedeset godina svoga uspješnoga rada. Da bi ovakav rad bio što jače obilježen, Beogradsko Pjevačko Društvo proslaviće na 9, 10 i 11 juna po n. k. na svečan način pedesetogodišnicu svoga postajaņa. Tom će se prilikom udariti temelj Umjetničkomu Domu. Na ovu kulturnu svečanost pozvata su sva srpska i mnoga slovenska pjevačka društva.

*

U podlisku bečkoga lista „Fremdenblatt“ (br. 82. o. g.) napisao je Philipp Loewe članak: *Goethe und Sarajlija*. Taj članak bavi se odnosima velikoga njemačkoga pjesnika Goethe-a i srpskoga pjesnika Sima Milutinovića, rodnom iz Sarajeva i po tome prozvatoga Sarajlija. Prevod toga članka izašao je u beogradskoj „Stampi“.

Goethe je u listu „Kunst und Alterthum“ napisao recenziju o spjevu Milutinovićevom: *Srbijanci*, za koje djelo veli, da je »vrlo značajno«. Na drugom mjestu Goethe kaže: »Prostodušnost i pošteće, osobina ovoga (t. j. srpskoga) naroda, obilježava i ĩnega (t. j. Milutinovića) i ĩnegov spjev«.

Ovo je vrijedno zabilježiti u današnje dane, dane navale na sve što je Srbinu milo i drago.

*

Poprsje Branka Radićevića već je sliveno i u Karlovec doneseno. Kao što je poznato, model za poprsje je izradio srpski umjetnik vajar Đoka Jovanović. Sad se radi o postamentu za spomenik, koji će se podići u parku srpske velike gimnazije. Otkrivaće spomenika biće mjeseca septembra ili oktobra.

„Kolo mladih Srba“ u Budimpešti otpočelo je niz svečanosti u spomen Brankove pedesetogodišnice. Spomenuto društvo priređuje 5. aprila svečanu sjednicu u spomen i slavu pedesetogodišnice od smrti velikoga pjesnika.

*

Njujorški list „Srpska Straža“ piše o Nikoli Tesli ove retke: „Nikola Tesla živi ovdje u Njujorku u najkrasnijem i najotmenijem hotelu, a ĩnegova velika laboratorija, koju sada postavlja u Vanderklife na Long-Islandu obećava, da će ostvariti sva

ona velika djela, što je negda obećao, kao: plovidbu električnih jahta daleko po moru, gnañe avtomobila, šifrañe telefonskih i brzajavnih depeša kroz sve zapreke do kojeg god mjesta, pa i kroz samu sredinu naše zemlje čak na drugu stranu polukugle itd. Negovi pronalasci broje se na stotine, patenta je digao nekoliko desetina, a svima električkim pronalazačima je on strah i trepet nagnao, pošto pri tačnom i brižljivom ispitivañu kñiga u Vašingtonu mnogim izumiteljima ideje nijesu patentovane mogle biti, jer ih je Tesla predišao. — S ovih naknadnih zgrada, koje sada podiže, daje se suditi, da Tesla ne vjeruje u stanice Markoni-jeve bez žica. On ih drži za sredstvo samo privremeno i smije se tome kao kakvim dječjim igračkama. On sam pak za sredstvo pošliñanja ne će upotrebljavati vazduh, već zemlju i vodu. Tesla daļe obećava, da će snagom, koja proizlazi iz ñegove laboratorije, da tjera štamparske mašine u Njujorku. Pa i za sva svoja preduzeća imade Tesla dovoljno novaca, koje je djelomično i prodajom akcija skupio, što dokazuje, da imućni ljudi imaju prema ñemu povjereña i nadaju se velikoj dobiti. — S dan na dan su stupei velikih amerikanskih novina puni najnovijim pronalascima Teslinim i ne mogu dosta da se naćude i nahvale ñegovim pronalascima.“

*

U „Prosvjetnom Glasniku“ počela je da izlazi studija Kosta Stojanovića: *Radovi Rudera Boškovića na poļu pjesničkom, filozofskom i egzaktnim naukama.*

*

Naš zemļak, Niko Musić, štampao je u Pueblu, u štampariji tamošñega lista „Srpski Odjek“ prvu kñigu svojih *Pjesama*, koje su većinom patriotske.

*

Mjeseca januara preminula je u Parizu gospoda Augusta Holmès, francuska kompozitorica, porijeklom Irlandkiña. Ona je g. 1895. napisala i komponovala operu, ili kako ju ona sama naziva drame-lyrique: *La montagne Noire* (Crna Gora). Predmet za ovu dramu uzet je iz života Crnogoraca i ñihovih ratova s Turcima. Događa se g. 1657. u jednoj pograničnoj varoši u Crnoj Gori. Ovaj je komad predstavljen prvi put u pariskoj *Operi* februara 1895. Pariski „Journal“ ovako se o ñemu izražava: „*Crna Gora* je vrlo originalna opera, s muzikom ćudnovatih draži ritma i harmonije sasvim lićnih.“

*

Francuskoj nauci i kñiževnosti otela je smrt ove godine dva odlićna radenika: Gastona Parisa, romanskoga filologa i Ernesta Leguve, kñiževnika.

*

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

L. Niederle u drugoj svesci XXV. kńige Jagićeva „Archiv für slavische Philologie“ objelodanio je članak: *Prilog k istoriji južno-slovenskih seoba*, u kome, nasuprot Radoniću i drugima, koji bi dolazak južnih Slovena u Dakiju i na Balkansko Poluostrvo htjeli da pomaknu u VI. vijek, dokazuje po Pajtingerovoj tabli, po najstarijem istoriografu jermenskom Mojsiju Horenskom i drugima, da je Slovena u Dakiji i na Balkanskom Poluostrvu bilo u III. i IV. vijeku.

*

Iz „Časopisa Muzeja Kraljevstva Češkoga“ oštampana je zasebno rasprava D.ra Karla Kadleca: *Valtazar Bogišić*. Tu je iscrpno iznesena biografija i rad našega znamenitoga zemljaka.

*

Našega urednika izabralo je „Društvo Srpsko Jedinstvo“ u Chicagu u Americi i srpsko akademsko društvo „Zora“ u Beču svojim počasnim članom.

*

U Suzi, staroj prijestonici persijskoj, jedna francuska naučna ekspedicija učinila je velik pronalazak. Naden je potpun zakonik, koji sadrži građanske i krivično-pravne propise. Zbornik pronađenih zakona je iz vremena kralja Humurabi, koji je sjeverne i južne vavilonske države na 2200 godina prije Hrista sjedinio u jedno carstvo s glavnim gradom Vavilonom.

*

Aleksandar Nikolajević Pipin, ruski naučenak i slavista, slavi ovoga mjeseca sedamdesetogodišnjicu rođenja i pedesetogodišnjicu kniževnoga rada.

*

Izdavačka knižarnica i štamparija Pachera i Kisića u Mostaru izradila je veoma ukusne korice za list „Srd“ s natpisom ćirilicom. Ista knižarnica izradila bi iste korice i s natpisom latinicom, samo kad bi se prijavilo nekoliko kupaca. Cijena je koricama jedna kruna. Narudžbine šalu se spomenutoj knižarnici.

